

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קע"ב | פרשת כי תשא | תשפ"ד

לונדון		ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמ"ח	איאת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	בגמ"ח	איאת השבת
18:57	18:33	17:26	19:00	18:38	17:29	18:52	18:16	17:16	18:55	18:15	16:01

חשיפה: על מי מעיד הפרי מגדים כשעלה לארץ ישראל וראה ירושלים בבנינה, בכה מאד ואמר: **אֲזְכֹּרָה אֱלֹקִים וְאֶהְמִיָּה, בְּרֹאוֹתַי כָּל עִיר עַל תֵּלָהּ בְּנוּיָה, וְעִיר הָאֱלֹקִים מְשֻׁפָּלָת... | עמ' כ'**

סגולה: הקטע בספה"ק 'נועם אלימלך' - המסוגל לשמירה ולרפואה | עמ' ב'

אקטואליה: ביקש מאחד להראות לו איך לחנות עם רכבו, וטעה והזיק? | עמ' י"ג

השבוע בגליון:

יריעה נפלאה במשנת חיון ותורתו של ה'נועם אלימלך' זיע"א
ליומא דהילולא כ"א אדר עמוד כ"א

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

תהיה לכם קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטרתנה ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטרתנה קטרת תמיד לפני יהוה לדירתכם פטום הקטרת כוץ שליש מאות ושלשים ושימונה מנים היו בה שליש מאות ושלשים וחמשה כמנין מות החומר מנה בכל יום מזבחתו בבקר ומזבחתו בערב ושלשה מנים יתרים שמהם מכניס כהן גדול ונוטל מהם מלא זפתו ביום הכפורים מזבחתו למכתשת בערב יום הכפורים כדי לקיים מצוות דקה מן הדקה ואחזק עשיר סמנים והיו בה ואלו הן הצרי והצפורן והזלבנה והלבונה משקל שלבעים שלבעים מנה מור וקציעה ושכולת נרד ורכום משקל עשרה עשר עשרה מנה קושט שלשים עשר קלופה שלשה קנמוץ תשלעה בורית כרשינה רשעיה קבין יין קפריסין סאין תלת וקבין תלתא ואם לא מצא יין קפריסין

איך שרף משה רבינו את העגל
ויקח את העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן עד אשר יק ויד על פני המים וישק את פני ישראל (לב, ג).

כתב רבינו האבן עזרא: י"א כי וישרוף כמו ויתן באש, ואין צורך כי יש דבר שיושם באש עם הזהב ומיד ישרף ויהי שחור. ולעולם לא ישוב זהב, וזה דבר מנוסה ואמת הוא.

בספר 'מחוקקי יהודה' (על הראב"ע קרני אור שם) כתב בשם ספר נתיבת השלום: "וכן עמדו בעלי החימיה (=כימיה) הדור האחרון על הנסיון הזה, ואמרו שכשתערב מלה טרטרי עם גפרית, תוכע לפרר את הזהב באש עד אשר דק כעפר." (וראה עוד בחומת אנך שבפועל לא היה צריך לשים את החומר הנוסף, רק בציווי של משה רבינו פעל כך, עיי"ש).

אבן עזרא; 'מחוקקי יהודה'; חומת אנך

י"א סמנים או י"ג סמנים
ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וזלבנה סמים ולבנה זכה בד בדי יהיה (ל, לד)

שח הגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל: היום [ב' מנ"א] היארציט של אבי מורי זי"ע ה' יקום דמו. אומר לכם דברי תורה שלמד אתי כשהייתי כבר שית או כבר שבע, וזה הדבר הראשון שאני זוכר שלמד אתי - בסדר הקרבנות שאומרים בכל יום קודם התפילה - פטום הקטורת וכו' ואחד עשר סמנים היו בה, הצרי (א), הצפורן (ב), החלבנה (ג), הלבונה (ד), מור (ה), וקציעה (ו), שכולת נרד

בה את הצפורן שתהא עזה" ע"כ נמצא שהם לא היו חלק מהסמנים, אלא בורית כרשינה ויין קפריסין הם באים רק ליפות את הצפורן שהיא מהסמנים, אבל לא שהם אחד מה"א סמנים המנויים בברייתא.

והשתא לפי"ז זהו מה שהברייתא באה לפרש, שבורית כרשינה ויין קפריסין אינם מה"א סמנים, אלא הם הכשר לעשיית הסמנים, ע"כ.

שיחת מלוה מלכה (ב' מנ"א שנת תשס"ב)

(ז), ורכום (ח), הקושט (ט), וקלופה (י), וקמון (יא), בורית כרשינה תשעה קבין, יין קפריסין תלתא.

ולאורה בצירוף בורית כרשינה ויין קפריסין יש כאן י"ג סמנים, ובברייתא איתא "ואחד עשר סמנים היו בה". ברם התירוץ הוא, דבאמת סמנים היו רק אחד עשר, והשניים האחרונים "בורית כרשינה ויין קפריסין" מפרש בברייתא שאח"כ "תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר, בורית כרשינה למה היא באה, כדי ליפות בה את הצפורן שתהא נאה, יין קפריסין למה היא באה, כדי לשרות

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע עמ' כ'

פניני אביר יעקב עמ' ו'

פנינים חכמים
ואמרות נפלאות
על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

עצמם, לא יהיה טוב עבורם, כי הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה... לכן נוהג ה' במידת 'אמת', ומתייחס ל'צדיק' כפי האמת, שהרי אין תוכו כבדו...

דברי מאיר - בפרשתנו

הרי לפי האמת צריך החוטא להיענש. ותירץ הרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זצ"ל, הנה ישנם אנשים הלובשים 'איצטלא דרבנן', אך אינם בדרגה זו.

והנה אם השי"ת יתנהג עמם כפי שמראים את

עושה חסד שמתנהג באמת עם אלו העושים עצמם כצדיקים

ורב חסד וְאֵמֶת (לד, ו).

לכאורה קשה מדוע 'אמת' היא מידת הרחמים,

סגולת השבוע

הקטע בספה"ק 'נועם אלימלך' - המסוגל לשמירה ולרפואה

כאשר נסע הגה"צ רבי מנחם ארנסטר ראש ישיבת ויזניץ שליט"א להשתטח על ציון קדשו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בכ"א אדר תשמ"ח, הורה לו חמיו הרה"ק הישועות משה' מויזניץ זי"ע ללמוד על יד הציון הק' למען ישועת הכלל והפרט את דברי קדשו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בספרו הק' נועם אלימלך בפרשת בשלה על הפסוק (טו, כו) "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך" וזה לשונו הקדוש:

"רש"י ז"ל הקשה בוודאי כאשר לא ישים למה לרפואה. ונראה לפרש, הנה כתיב (שמות כ, ב) "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ומקשים למה לא אמר 'אשר בראתי שמים וארץ', שלפי הנראה זה חידוש יותר.

אך נראה דבאמת זה חידוש יותר שהוציאנו מארץ מצרים, דהנה בריאת עולם היה מחמת שהשי"ת ב"ה רצה להיטיב לברואים, ואין הבריאה חידוש נגד השי"ת, כי טבעו להיטיב. אבל יציאת מצרים שהכה השי"ת את המצרים במכות מופלאות וזה נגד טבעית הבורא ב"ה, כי מפי עליון לא תצא הרעה, אך מחמת שזה היה הטבה לישראל מה שהכה את מצרים ועיקר הטובה היה לישראל, עשה השי"ת נגד הטבעית להכות אותם וזה חידוש יותר גדול.

וזהו "כל המחלה לא אשים", אך איך הכה אותם הלא מפי עליון לא תצא הרעה, לזה אמר "כי אני ה' רופאך" ונמצא היה ההכאה הזאת הטבה לישראל, אבל להשים חלילה שום מחלה על ישראל זה בלתי אפשרי, כי מה הטבה יבא מזה, וק"ל.

הרה"ק הישועות משה' מויזניץ זי"ע, הורה מאז לרבים שנסעו להשתטח על הציון ללמוד על הציון מאמר זה.

(שרפי קודש עמ' רצד)

מחבורים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

מתחילים
את היום!

נְפֹשׁוּ לַה':

יותר על תביעה רצינית שהיה לו בבית דין לפני משורת הדין, וזכה שרגלו תבריא כאחד האדם הסכיתו ושמעו:

הרגיש שאינו מסוגל לוותר! לכל העולם הוא מוכן לוותר, רק לא לברגש הזה! הרי מדובר בהון תועפות, איך הוא יכול לוותר עליו?! ומצד שני, זו עסקה שקשה לסרב לה. הן הרבי מבטיח, מבטיח! - שהרגל תשוב לאיתנה ושהניתוח יבוטל, שהוא ישוב להלך כאחד האדם. זה שווה לו כל הון שבעולם! בסיומה של המלחמה שהתחוללה בקרבו, הוא החליט באומץ:

לנהוג לפני משורת הדין ולוותר. זה דורש מאמץ על טבעי מצידו, אבל זה בדיוק מה שהוא מבקש מבורא עולם - לנהוג בו לפני משורת הדין, להציל את רגלו באופן על טבעי. זהו, זה סגור. הוא מבטל את התביעה! וכדי לעמוד בדברו, הוא מתקשר מיידית לטוען הרבני, ששומע והמום, ור' יוסל מנצל את ההלם כדי להיפרד ממנו ולחייג אל הרבי.

התקשר ר' יוסל לרבי ואמר: 'החלטתי. הודעתי למשוך את התביעה!' - 'נפלא!', מגיב הרבי בחדווה, 'אתה יכול לוותר את התור שקבעת לניתוח הכריתה, ותבטל גם את הזמנת הרגל התותבת. פשוט חבל על הכסף... 'האמנם?' - שואל ר' יוסל, 'בטוח? לבטל הכל? אולי נמתין לראות?' - 'לא צריך לחכות!' - משיב הרבי באמונה ברורה, 'זה ברור לי. נהגת בו לפני משורת הדין, ויתרת. ברור לי שנושעת, ברור לי שבורא עולם יסדר את העניינים. תבטל הכל, רפואה שלימה!'. ר' יוסל התקשר לבטל את הניתוח. כל מי שדיבר איתו היה בטוח שנשתבשה עליו דעתו. הטוען הרבני, הרופאים, המכון שמייצר רגליים תותבות - כל אלה קיבלו הודעות ביטול בזו אחר זו, ולא נחה דעתו של ר' יוסל עד שלקח את המשחות התחבושות והתרופות - זורק הכל לפח האשפה!

למרבה הפלא, הנס הגדול אכן קם והתחולל: בתוך פחות משבוע - לפתע החל הזיהום לאבד מנפחו. ר' יוסל מביט בו, אינו יודע אם הוא חולם או שמא זו המציאות. הוא מזמין בדיקה, ולנוכח תוצאותיה - הרופא לוחץ עליו ומתעקש: 'תגלה לי מה עשית, תגלה לי איזה טיפול עברת. זה לא יכול להיות!'

עוד שבוע, עוד בדיקה, עוד שבוע, ועוד בדיקה. הוא כבר יכול ללכת! הוא נכנס אל הרופא שקבע לו את ניתוח הכריתה, והלה אומר לו 'התותבת מתאימה לך בדיוק, עשו לך את זה נהדר!', ור' יוסל, באושר בלתי מוסתר, מסיר את הגרב ומראה לרופא רגל בוהקת, בריאה, חזקה ומהלכת, כאחד האדם ממש!

היום, צאו וראו בירושלים, אי שם על הפיגומים, מקפץ ר' יוסל בשתי רגליים בריאות. וכל מי ששואל אותו אם לריב או לוותר, אם להתעקש או לנהוג לפני משורת הדין, הוא לא עונה, הוא רק מניף רגל. בריאה, חזקה, הולכת, אמיתית, ואומר באושר: 'זה תוצאה מויתור. היתור העניק לי רגל במתנה!'

(גל' פניני בית לוי)

יוסל - הוא איש נחמד ואדיב ושופע חיוכים. לפרנסתו הוא משמש כשיפוצניק, ושמך הולך לפניו - היושר והאמינות, מילה זו מילה. אלא שפעם אחת נקלע לתקרית עסקית מול סוחר חומרי בניה שהתגלה כרמאי, ונוצר ביניהם ויכוח על סכום נכבד, למעלה ממאה אלף שקלים. ר' יוסל תובעו לדין תורה, וכצפוי - מנצח, שכן הצדק עמו. אבל הלה מוסיף להתל בו, לא מוכן לשלם, למרות שהפסיד בדין. הכסף אינו מגיע, המהומה סביבו הולכת וגדילה, הוצאות נוספות מתווספות. כאב ראש שר' יוסל אינו רגיל בו, והלה מתברר כנוכל של ממש, שמהתל בו ובבית הדין גם יחד, וכך העביר ר' יוסל את ימיו בין פרנסה לדיונים משמימים...

ואז, ביום מן הימים, לפתע חש כאב חד ברגל. הוא מנסה להמשיך לדרכו ומקווה שהכאב איכשהו יעבור, אך כשהכאב הולך ומחמיר וכל משככי הכאבים לא מצליחים לנצחו - הוא פונה לרופא, שמפנה אותו לסדרת בדיקות, בסיומה נקבע כי לקה בזיהום חמור ברגלו. ר' יוסל התחיל בבליעת כדורים ומריחת משחות ערב ובוקר וצהריים, בנסיון להציל את הרגל. אבל הזיהום העקשן הלך וגדל, והרופאים הפכו אובדי עצות. חולפים עוד כמה חודשים, והזיהום אוכל בה כל חלקה טובה. ר' יוסל עזב את עבודתו, והרופאים ערכו התייעצות ובסיומה הוחלט:

ניתוח כריתה! יכרתו לו מחצית מהרגל, ויחליפו אותה ברגל תותבת! ר' יוסל ההמום שמע את הבשורה ונחרד. טרם הספיק להתרגל למצב בו הוא סובל וחלוש, ולפתע מתברר שאין מנוס מלהיפרד מהרגל לנצח. ליבו חישב להישבר, מי יודע אם יוכל עוד ללכת בחופשיות, אם יזכה לרקוד בנישואי ילדיו כשרגלו רגל תותבת... מחוסר ברירה הוא קבע תור לניתוח, וכבר מדדו את רגלו כדי להתאים לו רגל תותבת. בין לבין התקשר הטוען הרבני, ובישר לו כי הפסיקה הסופית תינתן בעוד מספר ימים, וסכום התביעה עומד כבר על קרוב ל-200,000 ש"ח. ר' יוסל ניסה להתנחם בכך, שאם

לא יזכה לשוב לעבודה - לפחות יזכה בסכום כסף נדיב שיסייע לו בעתיד... ואז, ביום בהיר מצלצל הטלפון בביתו, ומעבר לשפופרת - קולו של רבו, כ"ק האדמו"ר מפינסק קארלין ז"ע, הדורש בשלומו. ר' יוסל נאנח, סיפר לרבי על כריתת הרגל הצפויה, ושב ונאנח כשהרבי נאנח יחד עמו. אז אמר לו הרבי: 'אני התקשרתי, כדי להציע לך עסקה: אם תוותר לייריבך על מלוא הסכום ותמשוך את התביעה - אני מבטיחך נאמנה, באחריותי, שלא תצטרך לכרות את הרגל, שהיא תשוב ותבריא לחלוטין. אני מציע בפניך את הרעיון, תחליט מהר ותודיע לי!' - סיים הרבי, בירכו בחום, וניתק את השיחה.

ר' יוסל נותר המום ומבולבל כשידיו רועדות וראשו מסוחרר. ריבונו של עולם, מה קורה כאן? האומנם? אני חסיד של הרבי. והנתבע הלז - לא רק שאיננו חסיד פינסק קארלין, אלא אף התנכל לא פעם לרבי ולמוסדותיו. לוותר לו על כל התביעה? אחרי כל ההוצאות המרובות והטירחה האינסופית? הוא

למרבה הפלא, הנס הגדול
אכן קם והתחולל: בתוך
פחות משבוע - לפתע החל
הזיהום לאבד מנפחו. ר' יוסל
מביט בו, אינו יודע אם הוא
חולם או שמא זו המציאות.
הוא מזמין בדיקה, ולנוכח
תוצאותיה - הרופא לוחץ
עליו ומתעקש: 'תגלה לי מה
עשית, תגלה לי איזה טיפול
עברת. זה לא יכול להיות!'
עוד שבוע, עוד בדיקה, עוד
שבוע, ועוד בדיקה. הוא כבר
יכול ללכת!

ולזרעו לדורתם:

כך חניך הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל את תלמידיו כשמלמדים ילדים אין מסתכלים על הילד עצמו רק על כל הדורות שהולכים לצאת ממנו:

די בהנהגתו זו בלבד כדי ללמוד לקח מאלף על מסירות נפש של מגיד שיעור, שמידי יום התאמץ בכל כוחותיו כדי ללמד תורה.

אך יבוא המשך המעשה ויעפיל על כולנה. אותו יום ירד שלג כבד. שלשה אנשים התכנסו בחדר השיעורים. אף אחד מהם לא פתח את החלונות המוגפים כדי לראות אולי מאן שהוא יצטרף אל השיעור. הדרכים כבדו משלג, הכל התכנסו בבתיהם, ולא היה ספק בליבם כי היום לא יתקיים השיעור.

והנה, נפתחה הדלת ובפתח הופיע ראש הישיבה. רבי שלמה נעמד על מקומו ו...החל להתלהב, להשתנק, האדים, כוס מים וחוזר חלילה, כמו היה עומד בפני עם רב כבכל יום. אחד התלמידים לא אצר את פליאתו, הוא חס על ראש הישיבה ושאל: "כבוד הרב! אנחנו רק שלושה. הרב אינו צריך להתאמץ כל כך. רק שלשה".

רבי שלמה חיך והשיב בהתלהבות, "וכי שלשה בלבד יושבים לפני? הרי החדר מלא במאות ואלפי יהודים! כל אחד מכם מייצג דורות, בנים, נכדים, נינים, תלמידים, תלמידי תלמידים, ועוד ועוד. כולם כאן לנגד עיני! אל כולם אני מדבר ומסביר, הכי לא אתאמץ עבורם!?"

לימים הפך אחד מן השלושה שהשתתפו בשיעור באותו יום, למלמד תורה בליקווד, והוא מספר כי נגד עיני רוחו ניצבת דמותו המאדימה של רבו, המתלהב ומתאמץ לפני שלשה תלמידים, ומכח מחזה זה הוא שואב את כוחו להתאמץ עבור תלמידיו.

(גל' מאורות דף היומי)

אתה מתבונן בתוך אישוני ומבחיך באישונים רבים המרצדים בתוכם. מגיד שיעור אחד מני רבים, כל אחד מהם עולם ומלואו, נושא על כתפיו "שיעור דף היומי".

זאת למודעי, כי "שיעור דף היומי" לאו מילתא זוטרתא היא. אנשים מסוגים שונים משתתפים בשיעורים, ותפקידו של מגיד השיעור ללמד את הגמרא בלשון השווה לכולם - ליודעים, ולשאינם יודעים, לעת עתה. כל מגיד שיעור רואה בעיניו את הגמרא דרך עיניהם של משתתפי השיעור; כיצד יבין פלוני את סברת רבי אליעזר, ומן הסתם רעהו יקשה כך וכך.

לפני כמה שנים בהתקבצות של רבנים מגידי שיעורים בדף היומי שנערך באולם כינוסים בחיפה, עבור מגידי השיעורים של "מאורות הדף היומי" בצפון הארץ, סיפר הרב מרדכי נויגרשיל שליט"א מעשה מאלף ביותר, על הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל, ראש ישיבת "תורה ודעת" בארצות הברית. נוהג היה רבי שלמה למסור שיעורים עיוניים מידי יום ביומו, בהם השתתפו תלמידי הישיבה וגם תושבים שהתגוררו בסמוך לישיבה. במהלך השיעור היו השומעים עדים לקשיי נשימתו. רבי שלמה סבל מקוצר נשימה. עם תחילת השיעור היה מוסר את

דבריו בהתלהבות, מתוך ריתחא דאורייתא, מתאמץ ומתלהט, עד שנשימתו הכבידה עליו, גון פניו השתנה והוא נאלץ לשבת, ולהשיב את רוחו עם כוס מים. לאחר הפוגה קלה היה שב לאיתנו, מרצה את דבריו בהתלהבות וחוזר חלילה. כך מידי יום ביומו!

רבי שלמה חיך והשיב בהתלהבות, "וכי שלשה בלבד יושבים לפני? הרי החדר מלא במאות ואלפי יהודים! כל אחד מכם מייצג דורות, בנים, נכדים, נינים, תלמידים, תלמידי תלמידים, ועוד ועוד. כולם כאן לנגד עיני! אל כולם אני מדבר ומסביר, הכי לא אתאמץ עבורם!?"

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשירה ממדורי הביאור "מאורי אור" וילקוט מאורי החיים ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים "אור חיים" ו"מאורי החיים" הערות, ציטוטים ומקורות עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית: הביאור המקיף על כל ספר האור החיים: הק "מאורי אור" מאיר עיני הלומד "מאורי החיים" - מקורות מודל ביאור ושיי עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

בַּחֲכָמָה וּבִתְבוּנָה:

העצה הנפלאה איך לקבל בחזרה את כל ההלוואה מהמלווה המסרב לפרוע, הסכיתו ושמעו:

תכשיטים משובצים יהלומים יקרים ביותר, שקיבל מאחד הלוויים. הוא אינו יודע מה יעשה כאשר יבוא הלווה להשיב את הכסף.

ר' דב-בעריש ידע לספר כי התכשיטים יקרים מאוד, ושויים עומד על אלפיים או שלוש-אלפים קרונות; סכום גבוה גם בעבור אדם עשיר מאוד. בתוך כמה שעות נפוצה השמועה בעיר. היא עברה מפה לאוזן במהירות רבה. כל אחד ידע לספר כי מביתו של העשיר נשוא הפנים נגב משכון יקר ערך, השווה כאלפיים או שלוש-אלפים קרונות, והוא נותר אובד עצות.

השמועה עשתה את דרכה במהרה גם אל אוזנו של הלווה. זה הבין כי הזדמנות פז נקרתה לפניו. במוחו החלה להירקם תכנית זדונית, והוא מיהר לבצעה.

עדיין היה בידו חלק נכבד מסכום ההלוואה שלקח. הוא ניגש למלווה והודיע לו כי בקרוב ישיב לו את ההלוואה. את היתרה תכנן להשיג על-ידי מכירת חלק מרכושו.

"אינני לחוץ להחזרת ההלוואה", אמר לו העשיר. הלווה התמלא שמחה, כי הבין מהתשובה שאכן המשכון נעלם, והעשיר מנסה לדחות את השבתו.

המזימה שבמוחו הייתה ברורה וסדורה. עכשיו יחזיר למלווה את הכסף וידרוש את השבת המשכון. המלווה לא יוכל להחזיר את המשכון, וזו הזדמנות הפז שנקרתה לפניו - הוא ידרוש כי ישלם את ערכו המלא, שלוש-אלפים קרונות!

בתוך זמן קצר היו בידו חמש-מאות קרונות. הוא הלך אל ביתו של העשיר להשיב לו את ההלוואה. שוב הגיב המלווה באמירה שלא בוער לו לקבל עכשיו את הכסף, ומצידו האיש יכול להוסיף להחזיק בכסף.

ליבו של הלווה חישב להתפוצץ. "לא, אינני זקוק עוד לכסף. רצוני להחזיר לך את ההלוואה, ולקבל בחזרה את המשכון!", אמר.

בארשת שלווה לקח העשיר את צרור הכסף ופנה לחדר צדדי. בצאתו משם הניח לפני הלווה הנדהם את המשכון שקיבל. "הרי שלך לפניך. קח את התכשיטים שנתת לי כמשכון, והיפרד ממני לחיים טובים ולשלום...", אמר בחיוך.

(גל' שיחת השבוע)

הצורך המומחה הרכיב את הזכוכית המגדלת על עינו והחל לבחון את תכשיטי הזהב משובצי היהלומים שלפניו. בארשת פנים קפואה בחן אבן אחר אבן.

"אין כאן שום אבן יקרה", אמר בהבעת אכזבה. "האבנים המשובצות כאן הן זכוכיות צבעוניות". הוא החזיר את התכשיטים ליהודי הנדהם העומד מולו. "לצערי, התכשיטים האלה חסרי ערך", סיים את דבריו.

העיר ברדיוב שוכנת בצפון-מזרח סלובקיה. שנים רבות פרחו בה קהילות יהודיות, ורבנים נכבדים עיטרו את כס הרבנות שלה. אחד מתושביה היה יהודי נשוא פנים, נכד לבית צדיקי רימנוב. האיש היה עשיר גדול, שהרבה להפריש מממונו לצדקה והחסד.

כל מי שנזקק להלוואה ידע את כתובתו, וקיבל מידיה את ההלוואה המבוקשת. הוא נהג לסמוך על נאמנותם של הפונים, ואלו בדרך כלל לא אכזבו ועמדו במועדי הפירעון.

יום אחד בא לביתו אחד מתושבי העיר, ובפיו בקשה להלווה לו חמש-מאות קרונות. "זה סכום גדול מאוד!", התפלא העשיר. הוא הכיר את האיש וידע שאינו נמנה עם הסוחרים העושים עסקאות בסכומים כאלה.

"אל דאגה", הרגיעו האיש. "הכנתי מראש משכון יקר, כביטחון להחזרת ההלוואה". הוא הוציא מתיקו קופסה מהודרת ושפך את תכולתה על השולחן. תכשיטי זהב, מעוטרים ביהלומים יקרים, נצצו מול עיני בעלת הבית.

למראה המשכון נעתר העשיר לבקשה ונתן ללווה את הסכום שביקש. הם קבעו תאריך להשבת ההלוואה, ונפרדו בידידות.

מועד הפירעון הגיע והלווה בושש לבוא. העשיר המתין עוד כמה שבועות, אך הימים חלפו והאיש אינו בא.

בתחילה היה העשיר רגוע. בכספת ביתו מונח המשכון היקר. אך כאשר חלפו הימים החלה דאגה לקנן בליבו. הוא שם את פעמיו אל צורך מומחה, כדי שיעריך את שווי המשכון שבידו.

כאשר התברר לו כי אלה תכשיטים מזויפים, חסרי ערך, צנח ליבו בקרבו. מעשה הרמייה פגע בו עמוקות. הוא התהלך אכול דאגה, ולא מצא שום עצה שתשיב לו את הכסף.

מצוקתו של העשיר לא נעלמה מעיניו של ר' דב-בעריש ריינמן, יהודי פיקח וכן לשושלת אדמו"רים, והוא שאל אותו לפשר דאגתו. "בכל מקרה לא תוכל לעזור לי", הגיב האיש.

אך ר' דב-בעריש התעקש. "לא אניח לך עד שתספר לי מה מעיק עליך", אמר בנחישות. העשיר נכנע וסיפר לו את אשר אירע. ר' דב-בעריש נשען על השולחן והרהר כמה רגעים.

"אם תסכים לעצתי, כספך יוחזר לך בהקדם", אמר בקול בוטח. הוא הציג את תכניתו, וקיבל מייד את הסכמתו של העשיר.

ר' דב-בעריש סיפר לכמה מידידיו כי סיבת עיצובו של העשיר היא היעלמות משכון יקר של

"אם תסכים לעצתי, כספך יוחזר לך בהקדם", אמר בקול בוטח. הוא הציג את תכניתו, וקיבל מייד את הסכמתו של העשיר.
מצוקתו של העשיר לא נעלמה מעיניו של ר' דב-בעריש ריינמן, יהודי פיקח וכן לשושלת אדמו"רים, והוא שאל אותו לפשר דאגתו. "בכל מקרה לא תוכל לעזור לי", הגיב האיש.
אך ר' דב-בעריש התעקש. "לא אניח לך עד שתספר לי מה מעיק עליך", אמר בנחישות. העשיר נכנע וסיפר לו את אשר אירע. ר' דב-בעריש נשען על השולחן והרהר כמה רגעים

קו 'מחוברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר
02-803-9999
לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

פנינים על הפרשה:

עצות וסגולות:

ענייני שמירת הדיבור (א')

גודל מעלת הדיבור

להורות ולהודיע לבני ישראל שרש הדבור ומקורו, ומהיכן יוצא ובמה קשור, כדי שלא להוציא דבריו לבטלה, וכדי שתהיה התורה והתפלה שיוצא מפיו רצויה, שאם לא יהיה פיו שמור כראוי, אין תורתו והתפלתו מתקבלים. (מעגלי צדק אות מ"ם)

הדיבור הוא 'כלי שרת', לכן לא יפגמו

לפי שהלשון והשפתים הם כלי שרת שבהם אנו משרתים להשם, ולא שרף שיהיו פגומים ויקבל הקדוש ברוך הוא שרותם, על דרך 'הקריבהו נא לפתחך הירצף או הישא פניך' (מלאכי א ח), לכן אלה שהם כלי שרת צריכים שמירה ביותר. (אלף בינה מזמור לד, ד"ה נצור לשונך)

פה המשמש לקדושה, לא ישמש לטומאה

והנה העוסק בתורה צריך שישמר פיו מלדבר דברים רעים, ואפלו דברים בטלים, כי אינו מן הראוי שהפה שישמש בו קדש, ישמש בו טמאה (ירושלמי ברכות פ"א ה"ב), ועל זה הדבר הזהיר בזהר הקדוש (ח"ב רסג): ודברי המוסר. (פיתוחי חותם פרשת בא, ד"ה ליל שמורים)

כי אם יהיה הפה מלא מרמה, אותה התורה בטלה ומבטלת, כי לסטרא אחרא הולכת, וזהו שאמר במזמור אחר (תהלים נ טז-יז) 'ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך, ואתה שנאת מוסר ותשלך דברי אחרים' [וכו.]. והכונה, מאחר שפיך טמאת בדברי רעה ומרמה וכיצא, מה לך לספר חקי בו מאחר שטמאת אותו, כלי שהוא טמא פסול להקרכה. (פיתוחי חותם שם)

הדיבור פועל בעולמות העליונים

דהדברים שמוציא אדם מפיו עושים פעולות למעלה (וזהו ח"ב ק: ח"ג לא), ולפיכך יש חמרא גדולה בלשון הרע, דפוגם בעולמות עליונים למעלה, והוא הדין דברים בטלים. (פיתוחי חותם פרשת ויקהל, ד"ה ויקהל משה)

מהתורה והתפילה מוכח חשיבות הדיבור

והנה, מלמוד התורה ומן התפלה ידוע ידע האדם שהדברים שמוציא מפיו הם בונים עולמות למעלה (תיקו"ז תי' סט קה:), שהרי עליהם העולם עומד, וכשם שהדברים של הקדושה בונים עולמות למעלה, כך בהפך, דברים שאינם מהגנים עושים פגם גדול למעלה (תיקו"ז תי' סט קיז:). (פיתוחי חותם שם)

הקטרוג בא מחמת ביטול התורה

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם. זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל וגו'. העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל וגו' [לכפר על נפשתיכם. ולקחת את כסף הכפרים מאת בני ישראל ונתת אתו על עבדת אהל מועד] (שמות ל יב-טז). ואפשר לפרש בדרך רמז, דכל דברי תורה ומצותיה בדרך נסתר וברמז. והנה 'ישראל' ראשי תבות יש ששים רבוא אותיות לתורה, ולפיכך לא יצאו ישראל ממצרים עד שהיו בהם ששים רבוא, כדי שכל נשמה תחול עליה אות אחת, וכבר כתבנו זה בכמה מקומות. והנה מצינו (ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז) שוטר הקדוש ברוך הוא על עבדות חמורות ולא ותר על עון בטול תורה, כמו שאמר (ירמיה ט יא-יב) 'על מה אבדה הארץ וגו', ויאמר ה' על עונם את תורתך. ואף על פי שעברו על כל העברות, לא תלה להם כי אם על בטול תורה. ואין סמ"ל מוצא כח לשלט בישראל כי אם בשביל בטול תורה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ר סה כ) על 'הקל קול יעקב' (בראשית כז כב), דבזמן שהקול קול יעקב, אין הידים ידי עשו, ואם אין הקול קול יעקב, הידים ידי עשו. וכמו גם כן שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין קו). על פסוק (לעיל יז ח) 'ויבא צמלק וילחם עם ישראל ברפידים', בשביל שרפו ידיהם מן התורה:

מנין ישראל מעורר קטרוג על ביטול תורה והצדקה מצילה ממנו

והנה מאחר ששם 'ישראל' מורה על חשבון אותיות התורה שהם כנגד חשבון נשמותיהם, בהקרח לשיבאו לידי חשבון נפשותיהם, יבוא המקטרג לקטרג עליהם ולומר: רבוננו של עולם, כלום זכו ישראל לחשבון זה כי אם בשביל חשבון אותיות התורה הרמוזים בהם, והרי גרפים הם ממנה, וזהו סבת הקטרוג. והנה נגף גימטריא 'סמא'ל, ועוד שנים יתרים לרמזו על שתי תורות, כשהיו ישראל גרפים משתי תורות, מוסיף שתי כחות על כחו ונעשה נגף ומגיף אותם חס ושלום. באמת על ידי הכפר שנותנים אין לו כח לשלט בהם, דהצדקה מצלת ממנו, כמו שאמר (משלי י ב) 'צדקה תציל ממות, ומות הוא סמא'ל':

הרמז במחצית השקל

ומה שצוה להם מחצית השקל, משום דכל צויו יתברך בדרך רמז כדי שיתבונן האדם בדרךיו, והנה 'שקל' גימטריא 'נפש', ומחציתו עם הכולל גימטריא 'ראה', ומחצית השניה גימטריא 'רוח', להזהירם ולהודיעם שיתעוררו בראיה כדי לעשות תקון לנפשם ורוחם. לפיכך, כיון שהכל ברמז, צוה להם כך:

מלבד הצדקה צריך לעשות תשובה ולחזור לעסוק בתורה

וזהו שאמר כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם, באמרו לפקדיהם שנראה יתר, אלא בא לרמז כמו שכתבנו, לפקדיהם הידוע, שהם ששים רבוא אותיות הרמוזים בשמם ובחשבון נפשותיהם, וכיון שהדבר כן, מצא בעל חוב, שהוא סמא'ל, לגבות את חובו, ויקום ויקטרג שישראל גרפים מהתורה הרמוזה בשמם ובחשבון נפשותיהם, ונתקון לזה הוא ונתנו איש כפר נפשו, היא הצדקה המבטלת סמא'ל, וכזה ולא יהיה בהם נגף, לא יוסיף סמא'ל קטרוג שתי התורות על שמו ויהיה לו כח ויהיה נוגף ישראל חס ושלום, כי הצדקה מתשת כחו. וראיתי בדברי מאר"י חד"א בנחל קדומים (בפרשתן אות ב) משם חכם אחד, דאיש כפר גימטריא 'תורה', ולפי דרכנו נחא ואתי שפיר, דכיון דהקטרוג בא מחמת בטול התורה, התקון הוא שיקבלו עליהם שיעסקו בתורה ולא יתבטלו ממנה, דהשתא התשובה מעין המשובה, והכונה היא, דחזין מהכפר שיתנו יקבלו עליהם לעסק בתורה, דהכפר הוא לכפר על מה שעבר, ומכאן ולהבא לא יועיל להם רק עסק התורה ממש:

ע"י ראה ותורה יתקן את נפשו ורוחו

זה יתנו כל העבר על הפקדים, הפקדים הם שתי תורות, התקון הוא, לכפרתו יתן מחצית השקל שהוא גימטריא 'ראה' עם הכולל, כדי שיתעורר לראיה את ה' מכאן ולהבא ולעסק בתורה, והחצי האחר גימטריא 'רוח', 'שקל' גופיה גימטריא 'נפש', והכל בא להורות שיתעוררו לראיה את ה' כדי לעשות תקון לנפש ורוח, והתקון על ידי התורה. ולפיכך אמר העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל, מפני הרמז הרמז בו, כמו שכתבנו, וזהו כדי לכפר על נפשתיכם:

צדקה מכפרת על ביטול תורה

ולקחת את כסף הכפרים מאת בני ישראל ונתת אתו על עבדת אהל מועד וגו', בא לרמז דהכסף של הצדקה מכפר (כבא בתרא ט:), דכסף במלוי גימטריא 'כפר', לרמז דהוא מכפר, ומכפר אף על עון בטול תורה, וזהו ונתת אתו על עבדת אהל מועד, דהינו בשביל עבודת אהל מועד, שהוא בטל תורה שהיא עבודת אהל מועד:

מעלת המחזיקים ביד לומדי התורה

ולקחת את כסף הכפרים (שמות ל טז). לרמז מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים נג:), כי בצל החכמה בצל הפסח (קהלת ז יב), דעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות למחזיקי בידי לומדי תורה צל וחסה אצל לומדי תורה, שנאמר 'כי בצל החכמה

שכתוב (איוב יד א) 'אדם ילוד אשה קצר ימים ושבע רגז וכו', ומתי תדחם מעלי:

יבקש להכרית המקטרגים כדי שתתקבל בקשתו להשגת התורה

וזהו שאמר כמה ימי עבדך, דהינני הלא ימי קצרים, ומתי תעשה בך דפי משפט, הם המקטרגים עלי. ובנידך לעשות בהם משפט ולדחותם מעלי, ועל זה אני מתפלל ומתחנן לפניך שתעשה משפט בהם ותטרידם מעלי כדי שתעשה שאלתי:

(אלף בינה, תהלים קיט אות כ)

במסכת אבות (פ"ו מ"ז) גדולה תורה שנותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא, ובאמרו 'שנותנת משמע אפילו נגזר עליו שאין לו חיים התורה נותנת לו חיים, וכמה דאת אמר בנביא (יחזקאל יח לב) 'והשיבו וחי'. לפי שהתורה נקראת (משלי ג יח) 'עץ חיים', והעוסק בה נדבק בחיים. לכן בעל תשובה צריך לדעת בעצמו שגם בעונו עד שלא היו לו חיים לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, לכן בשונו צריך להסתופף בעץ החיים ומפריז יאכל וחי לעולם. וזהו בראשית הרמזות לתשובה, אם בשונו יעסק בתורה או בזכות תורה רב שנים ארך ימים יוסיפו לו: (נגזי המלך, תיקון התשובה אות מח)

בצל הכסף. וזהו שאמר ולקחת את כסף הכפרים, דהינני הכסף שרצית לתת לכפרה, תן אותו לעמלי תורה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קה"ר יא א) אם רצית לעשות צדקה, עשה אותה עם עמלי תורה, והינני הכונה בכאן, ולקחת את כסף הכפרים ונתת אתו על עבדת אהל מועד, דהינני, תן אותו לבני הישיבה היושבים בבית המדרש על התורה שהיא עבודת אהל מועד, וכזה יהיה לבני ישראל לזכרון לפני ה', שיחשב להם כאלו הם עסקו בתורה ויעשה להם חפה אצל לומדי תורה, וזהו לכפר על נפשתיכם, על שלא עסקתם בתורה, והשתא יחשב לכם כאלו עסקתם:

(פיתוחי חותם, פרשת כי תשא)

קיום תרי"ג מצוות מסוגלים לקבלת התפילה

ברוך הבא בשם ה' (תהלים קיח כו). בא לרמוז דעקר עבודת ה' שתהיה תפלת האדם מקבלת ורצויה לפני המקום ברוך הוא, שיהיה זהיר לקיים רמ"ח מצוות עשה, ולשמר עצמו מלעבר על מצוות לא תעשה, דזהו העקר, כמו שאמר הרשב"י עליו השלום כמה פעמים (וזהו ח"א כד, ח"ג קי: רכב: רענ: רעח:) על פסוק (שמות ג טו) 'זה שמי לעלם וזה זכרי'. שמי עם י"ה שס"ה, זכרי עם ו"ה רמ"ח, זהו העקר, וזה שבא לרמוז כאן ברוך הבא, ברוך גימטריא רכ"ח, הבא ברבוע גימטריא עשרים, עם רכ"ח גימטריא רמ"ח, לרמוז על רמ"ח מצוות עשה. שם יה"ה גימטריא שס"ה עם הכולל, לרמוז על שס"ה מצוות לא תעשה, והכוננה, דלמי יאמר ברוך הבא בשם ה' ברכנוכם מבית ה', למי שמקיים מצוות עשה ומצוות לא תעשה:

(בגדי השרד)

תפילה לקבלת התפילה

כמה ימי עבדך מתי תעשה בך דפי משפט (תהלים קיט פד). בזה רצה לומר, דהמונעו מן הטובה שהוא מבקש הם המקטרגים הרודפים אחריו ומקטרגים עליו שלא תתמלא שאלתו. דמצד ה' יתברך הוא רחמן מלא רחמים, ודרכו להיטיב עם בריותיו, ובפרט למבקש מלפניו יראה וחקמה דפותח לו שער ומקבל תפלתו, והעוכב בא מצד המקטרגים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות יז) 'מי מעכב, שאור שבעסה מעכב'. ועכשו בא לומר, דנלאה להתפלל ולצפות ועד מתי יתארך הדבר, כי אין השנים של אדם ארכים כל כך, ועוד, מי יאמין בחייו, ואם לא עכשו תקבל תפלתו, אימתי, וזה כונתו, אמר, ידעתי שכל מה שאני מתפלל ומתחנן לפניך שתקבל שאלתי ועדין לא קבלת אותה, אין העוכב מצדך חס ושלום, שאתה רחמן מלא רחמים וימינך פשוטה לקבל שבים מיך ולא לתר, אבל שאור שבעסה מעכב, ובנידך כח וגבורה להדיחם ולהטרידם מעלי. וימי קצרים, כמו

אריכות ימים ועולם הבא בזכות התורה

בראשית. ראשי תבות בזכות תורה רב שנים ארך ימים, לרמוז כי בזכות התורה אדם מאריך ימים בעולם הזה ובעולם הבא שהוא עולם שכלו ארך, וכמו שאמר הכותב (דברים ל טו) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, ופרש רש"י, אם תעשה טוב הרי לך חיים ואם תעשה רע הרי לך מות, וכתיב (שם יא כא) 'למען ירבו ימיכם וגו', וכתיב (שם ה טז) 'למען יאריך ימך בעולם שכלו ארך (קידושין לט:), וכתיב (משלי ג ב) 'כי ארך ימים ושנות חיים':

והנה בעל תשובה, כשהיה רשע גרם שיתקצרו ימיו בעולם הזה ולא יהיה לו חלק לעולם הבא, ועתה בשונו אם הוסיף לעסק בתורה יאריך ימים בעולם הזה ויזכה לעולם הבא שכלו ארך, וכמו שאמרו

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

**הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: אין לך בן חורין, אלא מי שעוסק בתורה!
רק הוא יכול לומר "לא" לרצונותיו, לשים להם בלם, מעצור. להיות אדון עליהם, ולא הם אדון עליו!
להמנות על הצדיקים, שליבם ברשותם ולא על אלו שהם ברשות ליבם...**

עבדים לדאגותיהם, אין אדם מאושר!
איך אפשר להיות בן חורין מדאגה? אף כאן - סיפור.

שני סוחרים נסעו אל היריד. נטלו עימם סכומי כסף נכבדים. בדרך, קנה אחד מהם ספר יקר. ערך. הגיעו לכרך לפני שבת והשתכנו באכסניה. הפקידו בידי בעל המלון את כספם הרב, שישמור עבורם עד צאת השבת. כי חקרו ודרשו, והכל גמרו את ההלל על יושרו ומהימנותו. יצאו לטייל, נטל הסוחר עימו את הספר שקנה.

אמר לו חברו: "מאימתי הולך אתה לטייל עם ספר בידך?" השיבו: "מה אתה סח! הספר עלה מאתיים שקלים, חייבים לשמור עליו!" הציע לו: "תמסור אותו לבעל האכסניה, עד שנשוב". נדהם הסוחר: "מה איתך, מאתיים שקל הם סכום רציני!"

החבר הביט בו כמטורף: "הרי הפקדת בידו רבבות שקלים, ואתה מהססת לתת לו עוד מאתיים לשעה קלה?"

והנמשל: כולם עמוסים דאגות קטנות. אבל המאמין בה' ובהשגחתו יודע שהקדוש ברוך הוא מקבל את נשמתו בכל לילה ומחזירה, ושומר על חייו ובריאותו. ממילא הוא בן חורין מדאגותיו, מתוך בטחון מלא שהקדוש ברוך הוא יפתור גם אותן! וכן אמרו חז"ל: "מי שנתן חיים - נתן מזונות. מי שברא יום - ברא פרנסתו!" הידיעה הזו, מנחה את ההורים גם לגבי חינוך בניהם.

הורה שמחפש חינוך טוב לבנו, יבחר בחינוך של תורה. כי הוא יודע כלל זה: בני מקבל מהקדוש ברוך הוא חיים ובריאות, ויקבל מהקדוש ברוך הוא גם פרנסה. ועלי, בתור הורה מסור, לדאוג בראש ובראשונה לאישיותו וליהדותו, להמשך שרשרת הדורות!

(הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א - גל' וקראת לשבת עונג)

אמר לו חברו: "מאימתי הולך אתה לטייל עם ספר בידך?" השיבו: "מה אתה סח! הספר עלה מאתיים שקלים, חייבים לשמור עליו!" הציע לו: "תמסור אותו לבעל האכסניה, עד שנשוב". נדהם הסוחר: "מה איתך, מאתיים שקל הם סכום רציני!"

החבר הביט בו כמטורף: "הרי הפקדת בידו רבבות שקלים, ואתה מהססת לתת לו עוד מאתיים לשעה קלה?"

מעצור. להיות אדון עליהם, ולא הם אדון עליו! להמנות על הצדיקים, שליבם ברשותם ולא על אלו שהם ברשות ליבם... ויש פירוש נוסף: התבוננו סביב וראו, כולם

והלחת מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלחת (לב, טז). ודרשו רבותינו: "אל תיקרי חרות, אלא "חרות". שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה".

מה ביקשו חז"ל לומר, מהי אותה חירות שהתורה מקנה לעוסק בה? ומי שאינו עוסק בתורה, כלום אינו בן חורין? למי הוא משועבד, מיהו אדוניו? נתבונן סביב, הלא אנו חיים בעולם של שוויון זכויות, של בני חורין! הלא כן? התשובה מזכירה לנו סיפור. מעשה באדון שהיה לו משרת טיפש. אמרו לו להביא כמה תפוחי אדמה לצהריים, היה מיא קרון. אמרו לו לשאוב דלי מים, היה מציף את הבית. תם, בלי קורטוב מחשבה. התרגז האדון ורצה להענישו, אבל עונש כזה שיוכיח את טיבו. מה עשה? הוציאו החוצה, קשר חבל לגדר, את קצהו השני שם בפיו של העבד, ואמר לו: "הדק את שיניך". הידק המשרת את שיניו סביב החבל, והאדון הלך... עברו חביריו של המשרת ואמרו לו: "בוא איתנו, אנו הולכים לרחוץ בנהר!"

סינן הלה מבין שיניו: "איני יכול, אני קשור לגדר".

תם, טיפש, פתח פיך והשתחרר! - לא, אינו מסוגל לחשוב מחשבה עצמית... זה מצחיק, כל זמן שמדובר במישהו אחר...

האמת היא, שכולנו "קשורים" כמו אותו משרת. למי? לעצמנו, למאויינו, לרצונות ולתשוקות. כמה אדונים יש לנו! הם פשוט מתחלפים. פעם זה "אדון" לשון הרע, פעם זה "מר" קלות ראש, פעם "אדון" אוכל ופעם "מרת" בטלה... "עבר אדם עבירה, קשורה בו ככלב" (סוטה ג). שעבירה גוררת עבירה (אבות ד). מה פירוש "קשורה"? תנתק את הקשר! אי אפשר. תם אני...

"אין לך בן חורין, אלא מי שעוסק בתורה!" רק הוא יכול לומר "לא" לרצונותיו, לשים להם בלם,

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: זכה רבי הירשל שעל ידי מצוה זו של פדיון שבויים, במידה כנגד מידה, תצא נשמתו שהייתה כבושה אצל כוחות הסטרא אחרא, ועל ידי שזכה להוציא את השבויים ממאסרם הרי שבכך גם יצאו גם הניצוצות הקדושים ממאסרם וחזרו לדרך הישר.

קדושת השבת

סיפר הרה"ק רבי אברהם יהושע פריינד, רבה הנודע של נאסויד, זוקנו של הרה"ק רבי משה אריה פריינד, שעוד זכינו להכירו ולראותו יושב על כסא ממלכתו ברבנות העיר ירושלים. את הסיפור שמע מפיו רבי חיים יצחק מאליק והוא העלה אותו על הכתב בתוך ספרו 'סיפורים נוראים' שהדפיס בסאטמאר בשנת ת"ש:

בכפר 'מוסי' שבמחוז מרמורש שבצפון רומניה, היא העיירה הקרויה בפי היהודים 'מאסיעב', התגורר יהודי פשוט בשם "הירשל". אותו הירשל קיבל את כינויו השגור על שם מקום מושבו והיו קורים אותו "הירשל מאסיעבער", לא זו אף זו: הוא גם זכה בפי העם לכינוי "מה יעשה'ניק"; היה זה כמין אנחה יהודית על אדם שהגיע לדיוטה תחתונה אותה מגדירים חז"ל במילים "מה יעשה הבן ולא יחטא".

כי אכן אותו הירשל היה עם הארץ מובהק, לא קרא ולא שנה, ואם בתורת ה' לא הייתה חפצו ובה לא הגה יומם ולילה הרי שגדול היה כוחו עד למאוד בכל הקשור לליצנות ולמילתא דבדיחותא. הירשל זה היה ראש המדברים בכל פעם שהתקבצו ובאו יושבי הקרנות של העיר והוא היה מנעים את זמנם הפנוי בבדיחות והלצות טפלות. מה יעשה איפוא הירשל זה ולא יחטא כהנה וכהנה.

לפיכך רחוק היה מאוד הירשל מעולמה של תורה וחסידות. במשך כל ימות השבוע היה הירשל עובד למחייתו, ואת יתרת זמנו היה מעביר בבטלה ובליצנות. גם ביום שיש היה עובד עד שעה סמוכה לשבת, כשאת השבת כולה היה מעביר באכילה ושינה, בתואנה כי עליו להשלים את מה שחיסר כל השבוע לאכול ולישון. את סעודת השבת היה עורך כמובן בלי לשורר זמירות או לומר דברי תורה, ותפילות השבת היו נאמרות בחטף, כדי לצאת ידי חובה, ותו לא.

את פרנסתו היה מוצא הירשל מעולמם של בהמות וסוסים. קונה ומוכר היה בהמות גדולות וסוסים משובחים, וכל עגלוני הסביבה היו מכירים אותו היטב. מנהגו היה לנסוע אל יריד הבהמות שהיה מתקיים מעת לעת בעיר טשרנוביץ הידועה, שם היו הכפריים מביאים את בהמותיהם ומציעים אותם למכירה. הירשל היה מכיר את הכפריים ואת סחורתם, ולאחר שבדק היטב את שיני הסוסים ופרסותיהם, היה רוכש כמות גדולה ומביא אותם לעיירתו, שם הייתה לו מכלאה גדולה, בה האביס את הבהמות ופיטמם היטב, ולאחר מכן מכרם ברווח גדול.

היריד היה רגיל להיפתח בשעת צהריים מוקדמת, ואילו הירשל כבר השכים והגיע לעיר בשעה מוקדמת כדי לפטפט עם חבריו ולהעביר את הזמן בדברי שחוק וקלות ראש. עוד הירשל עומד ומתבדח, והנה עומד בסמוך אליו רבה של

הירשל, ובלעדיו לא הייתה לו כל אפשרות לעסוק במסחר הבהמות. אולם הירשל לא חשב הרבה. מתוך התגברות פנימית עצומה, החליט הירשל שהוא מוסר את כל צרור כספו, כמות שהוא, לידי הרבי. בהחלטה כבירה הוא פתח את ארנקו, שלף צרור עבה של שטרות, ספר שוב ושוב והושיט לרבי את מלוא הסכום הנדרש לפדיון השבויים: אלף וחמש מאות זהובים.

הרבי קיבל לידו את סכום הכסף הגדול והתרגש מאוד. הוא הביט בהירשל והבין את ההקרבה האישית העצומה שהוא עשה בנתינת כל כספו. לפני שהרבי מיהר ללכת אל הפריץ ולשחרר את האסירים, הוא נפרד מהירשל ולחש לו את ברכתו מקרב לב: יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שתזכה להרגיש את הטעם של שבת קודש!

אחרי שהירשל נפרד מהרבי ומכל כספו, כבר לא היה לו עבור מה להשאר ביריד הבהמות בטשרנוביץ. הוא ביקש לחזור לביתו במאסיעב, אלא שגם כסף להוצאות הדרך כבר לא היה לו. מחוסר ברירה הוא נאלץ ללוות סכום כסף קטן מאחד מחביריו בטשרנוביץ, והבטיח לו כי בפעם הבאה, כשיבוא שוב ליריד, יפרע לו את ההלוואה. זוגתו של הירשל לא האמינה למראה עיניה: בעוד שבעלה היה רגיל לשהות ביריד כשבוע ימים ויותר, הנה כאן הוא חוזר לביתו כבר ביומו הראשון של היריד. בתחילה חשבה שהוא הצליח לעשות עיסקה ענקית כבר בתחילת היריד, וכי הבהמות והסוסים שרכש עתידים עוד לעשות את דרכם אל המכלאה, אולם עד מהרה נודעה לה האמת לאמיתה: הירשל תרם את כל כספו לצדקה, לטובת פדיון שבויים, כבקשתו של הרבי

העיר, הרה"ק רבי חיים מטשרנוביץ זיע"א, מחבר הספרים הנודעים 'באר מים חיים' ו'סידורו של שבת'. הירשל לא הבין מה מעשיו של הרבי בכיכר השוק, סמוך ונראה לפתיחת יריד הבהמות, סבור היה כי נפל לפתחו הזדמנות נאותה להתלוצץ על הרבי ועל מעשיו, והוא פונה לרבי בקריאה גדולה: בוקר טוב, רבי! מה מעשיכם כאן? וכי רצונכם לקנות או למכור בהמות?

הרבי נתן בו מבט נוקב וענה לו ברצינות רבה: שליח מצוה אנכי! עוסק אני בדבר מצוה חשובה של פדיון שבויים שנזדמנה לידי, עלי לשחרר יהודים חפים מפשע שנלכדו תחת ידי האכזריות של פריץ מרושע התובע מהם סכום כסף גדול שלטענתו הם חייבים לו. משלא היה בידם לשלם לו, השליכם אל בור הכלא, ואם לא ישחררו משם, סנה גדולה נשקפת לחייהם. לקחתי על עצמי משימה זו, סיים הרבי ואמר, לאסוף את כל הכסף עבורם ולהוציאם מעבדות לחירות.

רצינותו הרבה של הרבי בדבריו אלו השפיעה כנראה גם על הירשל, והוא חדל מליצנותו. בדחילו ורחימו הוא התכופף אל הרבי ושאלו: לכמה כסף זקוק הרבי עבור מצוה זו של פדיון שבויים? נענה הרבי ואמר: הפריץ תובע מהם סכום של אלף וחמש מאות זהובים, טבין ותקילין עובר לסוחר. עדיין לא התחלתי לאסוף את הכסף למטרה זו, כך שנכון לעכשיו אני צריך את מלוא הסכום הזה.

בכיסו של הירשל נחו להם לבטח אלף וחמש מאות זהובים. היה זה סכום עתק שהירשל הביא ליריד כדי לרכוש את הסוסים והבהמות מהכפריים. סכום כסף זה היה כל רכושו של

הסטרא אחרא מצד הקדושה, ועל ידי המעשים טובים שהאדם עושה הרי הוא פודה ומוציא את השבויים, הניצוצות הקדושים, ומחזירם למקומות הקדושים.

זכה רבי הירשל שעל ידי מצוה זו של פדיון שבויים, במידה כנגד מידה, תצא נשמתו שהייתה כבושה אצל כוחות הסטרא אחרא, ועל ידי שזכה להוציא את השבויים ממאסרם הרי שבכך גם יצאו גם הניצוצות הקדושים ממאסרם וחזרו לדרך הישר.

על הפסוק (שמות לא יד): 'וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשְּׁבִי' פִּי קִדְשׁ הוּא לָכֵן מִפְרֵשׁ רַבִּינוּ הָאֲבִיר יַעֲקֹב זִיע"א בספרו 'גנזי המלך' (תיקון השכינה, אות נד) כי התורה באה ללמדנו שקדושת השבת מצויה ונכנסת בתוך האדם ממש, שהרי כבר למדנו רבינו האריז"ל שאדם מקבל בשבת קודש תוספת מיוחדת של נפש רוח ונשמה, כך בלילה שבת מצד הלילה וכך גם ביום השבת, מצד היום, ונמצא שבשבת קודש מתקדשים הגופים והנשמות ממש.

יש על האדם להכין את עצמו בקדושה ובטהרה, בתורה ובמצוות, כדי שיוכל אכן לקבל אל תוך גופו ונשמתו את קדושת השבת, ולזה רמז הכתוב במה שאמר (ישעיה נח יג): 'וְקִרְאתָ לַשְּׁבִי עֲנֵג לְקֹדֶשׁ ה' מְכַבֵּד', 'ענג' ראשי תיבות: עליית נשמות גופות, שעל ידי שאדם קורא אל השבת ומתכוון לה כראוי, הרי הוא זוכה לקבל את תוספת הנפש רוח ונשמה, גם בלילה וגם ביום, ועל ידי זה הקדושה נמצאת בתוכו.

יש להסמיך לזה פנינה נאה שהביא הרה"ק הייטב לב זיע"א בספרו (פרשת ויקהל) על נוסח הפייט 'ברוך אל עליון' בסדר זמירות של יום השבת: 'קוֹדֶשׁ הָיָא לָכֵן שְׁבִי הַמְלָכָה. אֶל תּוֹךְ בְּתִיכֶם לְהַנִּיחַ בְּרַכָּה', שלכאורה היה די לומר 'אל בתיכם' ומהו 'אל תוך בתיכם'. אלא שעל ידי שהאדם מקדש את השבת, הוא מכניס את הקדושה אל 'תוך' פנימיות ביתו, כלומר, אל תוך גופו ונפשו.

ואלו דברי קדשו של הרה"ק השפת אמת זיע"א (תרמ"ח): 'קודש היא לכם - שהקדושה נמצאת בנפשות בני ישראל בעצמם, כמו שאמרו חז"ל בשבת קודש אין צריך תפילין שהם עצמם אות. והוא בכח הנשמה יתירה השרויה בשבת קודש בנפשות בני ישראל. והאמת כמו שהאדם מטהר עצמו ומעביר החלודה ולכלוך עונות מנפשו. כמו כן מתגלה לו הקדושה הבאה מלמעלה בלי חציצות והפסקות. ולכן צריכין לטהר קודם ערב שבת ולהחליף המלבושים כמו שאמרו ז"ל וכבדתו בכסות נקיה... ובאמת צריך כל איש ישראל להאמין כי נמצא בו הקדושה בשבת קודש. הן רב הן מעט. כי קדש הוא לכם קאי אפילו למי שאינו מרגיש הקדושה. כי המרגיש יודע בעצמו. והתורה מעידה קודש היא לכם לכל איש ישראל. וכפי רוב האמונה שאדם מאמין בקדושת שבת ששורה בו. כך מתגלה לו שיוכל להרגיש הקדושה גם כן.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

עד שיצאה השבת והוא חוזר להיות כאחד האדם. כך עברה שבת אחר שבת, עד שנודע הדבר בעיירת מאסיעב כי ברכתו של הרבי מטשרנוביץ היא זו שעמדה להירשל לקבל מתנה טובה וגדולה זו של הרגשת קדושת השבת, וכל זאת בזכות המצוה הגדולה שעשה, להיות שותף לדבר מצוה ולזכות לפדות שבויים.

הרגשת קדושת השבת הביאה לימים שינוי מוחלט בתהליכותיו של הירשל. כמצוה גוררת מצוה הוא החל להקדיש את מירב זמנו ללימוד התורה ולעשיית המצוות, הוא נעשה בעל תשובה גמור והפך להיות חסיד נאמן של הרה"ק מטשרנוביץ שהמשיך להאציל עליו מרוחו הגדולה ולהכניס בו תורה וחסידות.

סיים הרה"ק מנאסויד את סיפורו המופלא ואמר כי הוא עצמו זכה להכיר זקנים שהתגוררו בעיר סיעט והיו נוסעים לשבתות להסתופף

לקראת ערב הלך הירשל להתפלל מנחה וערבית בבית הכנסת, אלא ששם הוא התפלל בהתלהבות גדולה, ובמשך כל זמן התפילה, ואף בהפסקה באמצע, היה שר ומרקד אודות השבת העתידה לבוא. שאר מתפללי בית הכנסת לא ידעו את נפשם מול תופעה משונה שכזאת: הירשל שהיה קל דעת ונכסף לקבל על עצמו קדושת שבת

בצל קדשו של רבי הירשל שנהיה לצדיק גמור ולתלמיד חכם מופלג עד שנתעלה להיות רועה נאמן לעדתו, והיה עורך שולחנות טהורים מדי שבת בשבתו, ואומר בהם דברי תורה נפלאים. עד שבסוף ימיו נמנה רבי הירשל לעלות ולהראות בארץ ישראל, ושם מנוחתו כבוד.

אם ניתנה רשות לפרש את הטעם שבשל כך זכה ר' הירשל לחזור בתשובה שלמה ולהתעלות במעלותיו על ידי שזכה להיות חלק ממצות פדיון שבויים, היה מקום לומר בזה על פי מה שביאר רבינו האביר יעקב זיע"א בספרו 'מחשוף הלבן' על הפסוק (דברים כא י'): 'כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיבֶיךָ וַיִּנְתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשִׁבִיתָ שְׁבִי', ופירש שהכוונה היא למלחמה שעל האדם לצאת כנגד יצרו הרע המתגבר עליו בכל יום ומבקש להחטיאו, ובא הכתוב ללמדנו שאין לו לאדם להתיירא מהיצר הרע, אלא שדווקא על ידי שילחם ביצר הרע יוכל להציל ולהוציא את השבויים מידו, והשבויים הלא המה ניצוצות הקדושה ששבתה

בטשרנוביץ, וכעת הוא עני ואביון, חסר כל.

הבינה האשה כי הירשל עשה הפעם את עוד אחת ממהתלותיו המפורסמות, אלא שהפעם הוא לא עשה זאת על חשבונם של אחרים, אלא על חשבוננו שלו, והיא החלה לצוות בקולי קולות: מה עשית? איך איבדת את כל רכושנו? מהיכן נחיה ומה נתפרנס מעתה? אלא שהירשל שמע את עלבוננו ושתק. הוא הסביר לה במילים קצרות, כי הזדמנה לפניו מצוה גדולה של פדיון שבויים בה חיי האסירים עמדו בסכנה, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא.

חלפו יום או יומיים והגיע צהרי יום חמישי בשבת. לפתע החל הירשל להרגיש את טעם קדושת השבת. ברכתו של הרבי התקיימה בו, וכבר ביום חמישי, החלה קדושת השבת לפעם בו. היות ואדם פשוט היה הירשל ומעולם לא התנסה בכגון דא, לא ידע הירשל כיצד להכיל את ההרגשה המופלאה שנכנסה בקרבו מבלי הכנה והסתגלות מוקדמת. הוא לא היה מסוגל לעצור בעצמו והחל לזמר בקולי קולות ולרקד על כך שבשבת קודש עתידה לבוא.

מרגע לרגע ומשעה לשעה התעצמה אצלו אש הלהבה של קדושת השבת הבאה עליו לטובה ולברכה, מבלי יכולת לעשות דבר או חצי דבר בעניינים גשמיים. הוא חזר ואמר לזוגתו שוב ושוב: האם תדעי להעריך מה מגיע אלינו מחר? והיא, בכעס וברוגז, משיבה נמרצות לעומתו: מחר הוא יום שיש בו עלי להכין את צרכי השבת, ואילו בתינו ריק מאין כל. בזבזת את כל רכושנו, וכעת אין בידי ממון כדי לקנות מאכלי שבת.

לקראת ערב הלך הירשל להתפלל מנחה וערבית בבית הכנסת, אלא ששם הוא התפלל בהתלהבות גדולה, ובמשך כל זמן התפילה, ואף בהפסקה באמצע, היה שר ומרקד אודות השבת העתידה לבוא. שאר מתפללי בית הכנסת לא ידעו את נפשם מול תופעה משונה שכזאת: הירשל שהיה קל דעת הפך את עורו והנה הוא משתוקק ונכסף לקבל על עצמו קדושת שבת.

במשך כל ליל שיש היה הירשל מסתובב אנה ואנה כשכולו אש להבה מנועם קדושת השבת, וכך גם במשך יום ערב שבת, עד שעם כניסת השבת ממש לא יכול היה הירשל להחזיק את עצמו וכמעט שכלתה נפשו מרוב הדביקות בקב"ה מקדש השבת.

בני ביתו של הירשל שלא הורגלו לכך וכיוצא בזה לא ידעו את נפשם מרוב צער, וגם הם כאחרים סברו כי ראש משפחתם יצא מדעתו ונשתגע כליל, אלא שלגודל פליאתם, עם זאת השבת, כתתה האש הגדולה שהייתה דולקת אצל הירשל והוא חוזר להתנהג כאחד האדם ממש. שוב ניסה לחזור ולהתפרנס מעסק הבהמות והסוסים, אולם הוא כבר התרחק מחבורת הליצינים וקלי הדעת שעמם היה רגיל להתרועע, שכן גם הם וגם הירשל עצמו הרגישו כי חברותם אינה ראויה יותר.

חלפו ימות השבוע ועם הגיע יום חמישי בשבת שוב החל הירשל להרגיש את קדושת השבת, וכמעטיו בשבת הקודמת כך היו מעשיו בשבת זו.

אוצרות הפרשה

הגאון רבי אשר קובלסקי שליט"א: כן, דווקא כשקשה, כשלא הולך טוב, כשחסר כסף, זה הזמן להתאמץ. עצת חז"ל אמונה ודבריהם נכוחים: הבה נתאמץ לתרום גם כשאין לנו מספיק, הבה ניתן גם כשחסר לנו בעצמנו, ונזכה בשפע רב בזכות הצדקה!

המתקשר...

ר' יצחק מיהר לביתו, והחל בהכנת סעודת ברית מפוארת ויקרה. למחרת שילם לו בעל השמחה את כל הכסף פלוס טיפ, וגם השאיר לו את השאריות. רק אז הבין ר' יצחק כמה עצת חז"ל היתה נכונה ומדוייקת למצבו: הוא תרם כמה שקלים לצדקה, והרוויח כמה דקות אחר כך רווח נאה מאוד!

את הסיפור הזה סיפר לנו ר' יצחק בעצמו, ולמדנו בא: כן, דווקא כשקשה, כשלא הולך טוב, כשחסר כסף, זה הזמן להתאמץ. עצת חז"ל אמונה ודבריהם נכוחים: הבה נתאמץ לתרום גם כשאין לנו מספיק, הבה ניתן גם כשחסר לנו בעצמנו, ונזכה בשפע רב בזכות הצדקה!

(הג"ר אשר קובלסקי - פניני פרשת שבוע)

כמה שקלים שהניבו רווח...

ברחובות בני ברק סבב לו ר' יצחק, כשהוא מודאג וראשו אפוף מחשבות. מצבו הכלכלי בכי רע, עליו לשלם כמה הוצאות דחופות, ובכיסו אין אלא כמה שקלים בודדים. מה עושים עכשיו? הוא זקוק מאוד לכסף, ואין לו אלא כמה שקלים! לפתע נזכר שבעיה כמו שלו כבר מופיעה בדברי חז"ל, המייעצים עצה טובה: 'אם רואה אדם שמוזנותיו מצומצמים - יתן צדקה לעניים'. העצה הזו נשמעת באזניים גשמיות כבלתי הגיונית, הרי אם אין לאדם כסף, איך יקח את המעט שיש לו ויעניק לזולת?! - אולם ר' יצחק בחר בעצת חז"ל באמונה תמימה, חיפש קופת צדקה קרובה, ושלשל לתוכה את מעט השקלים שהיו בכיסו...

כעת הוא כבר היה בלי כסף בכלל. הוא המשיך לצעוד, ולפתע צלצל הטלפון הסלולרי שלו. על הקו

היה חבר קרוב, שהשתתף לא מזמן בסעודה אותה הכין ר' יצחק, והלה הציע לו להכין סעודת ברית ליום המחרת עבור יהודי אמיד ובעל אמצעים, שגם ישלם לך טוב, וגם ישאיר אצלך את השאריות, אז תכין בשפע! - כלשון הידיד

ר' יצחק מיהר לביתו, והחל בהכנת סעודת ברית מפוארת ויקרה. למחרת שילם לו בעל השמחה את כל הכסף פלוס טיפ, וגם השאיר לו את השאריות. רק אז הבין ר' יצחק כמה עצת חז"ל היתה נכונה ומדוייקת למצבו: הוא תרם כמה שקלים לצדקה, והרוויח כמה דקות אחר כך רווח נאה מאוד!

כלל ישראל תדרשוני לטובה

מדרש רבה המבואר והמשולב

עם "ליקוט אמרים"
מתורת החסידות והמוסר

כלל ישראל המכין מדרש לדרושה

במהלך השנה החדשה רבי ארי' מליסקין מליסקין יצאנו ודרשנו
במהלך השנה החדשה רבי ארי' מליסקין מליסקין יצאנו ודרשנו
במהלך השנה החדשה רבי ארי' מליסקין מליסקין יצאנו ודרשנו
במהלך השנה החדשה רבי ארי' מליסקין מליסקין יצאנו ודרשנו

היום של תורה

מרכז השרון
1800-22-55-66

היום של תורה

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

קידוש במקום סעודה | נגרר אחר הרוב שקיבלו שבת | תפילת ליל שבת בפלג המנחה בא"י ובחו"ל | ביקש מאחד להראות לו איך לחנות וטעה והזיק

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

(סי' רמ"ג) חקרנו אם דין קידוש במקום סעודה הוא מפני הסעודה שבוה ניכר שזוהו סעודת שבת, או שהוא מפני הקידוש שחשוב יותר כאשר הוא עם סעודה, [ויש שכתבו דבזה פליגי ב' הטעמים ברשב"ם פסחים ק"א עמ' א' ד"ה אף ידי קידוש, עיין שם], [ונ"מ לענין אכילת מזונות, שאם הוא להחשיב הקידוש מועיל אכילת מזונות, שהקידוש חשוב גם במקום מזונות, אבל אי צריך להחשיב את הסעודה, צריך לקדש לפני סעודת שבת ולא לאכילת מזונות, והמנהג הוא שאכילת מזונות חשיב במקום סעודה], ואם נימא דעיקר הקידוש הוא להחשיב את הסעודה, נראה שאם רוצה לקדש ולשהות ואח"כ לאכול הסעודה, אין הקידוש שייך לסעודה, ואינו יוצא, אבל אם קידש לסעודה ע"מ לאכול שם הסעודה מיד, ורק נאנס שיצא חוץ למקומו ונשתהה וחזר למקומו, כיון שלא הסיח דעתו מלאכול וכל רגע רצה לחזור, א"צ לחזור ולקדש כשחזר למקומו, שהסעודה הוא המשך לקידוש, והקידוש מחשיב את הסעודה.

ובגוף דברי המ"ב (ס"ק י"ב) דכתב דכשיצא חוץ למקומו ושהה דעת כמה אחרונים שצריך לחזור ולקדש, ובלא שהה א"צ לחזור ולקדש, יל"ע כמה הוא שיעור זמן השהייה, ואכמ"ל.

לא ביטל קביעותו כיון שהניח שם אחרים, ויכול לחזור לסעודה ולא נקרא הפסק, ואם כי דברי הגר"ח זצ"ל הם חידוש, כבר כתב המחבר שם שמביאו שדבריו אין צריך חיזוק, ויש לחשוש לדבריו שלא יחזור ויקדש כדי שלא יכנס בחשש ברכה לבטלה.

ונראה עוד לסמוך להקל דבשעה"צ (שם ס"ק י"ג) כתב דלא בריא ליה כולי האי דין זה שצריך לחזור ולקדש ביצא חוץ למקומו ונאנס בשהייה. וטעם הדבר נראה דהנהגה ב"מועדים וזמנים" ח"ג

קידוש במקום סעודה

שאלה: נשאלתי באופן שבלי שבת קידשו, ופתאום קיבל אחד מן המסובין ידיעה לצאת לחברת הצלה, וחזר לאחר פחות משעה ורוצה ליטול ידיו ולסעוד הסעודה, והעירו לו שצריך קידוש במקום סעודה, וכאן שהיה הפסק גמור אינו מועיל, וצריך לחזור ולקדש, וכדכתב המ"ב (סי' רע"ג ס"ק י"ג) שאם אירע אונס אחר הקידוש ולא אכל מיד, וגם יצא ממקומו, דעת כמה אחרונים שצריך לחזור ולקדש, ועיי"ש בבה"ל, וכן פסק גאון אחד.

תשובה: ולע"ד נראה שבנידונינו שהשאר את חבריו שם אין לו לקדש עוד פעם וראוי לחשוש לברכה לבטלה, שחידוש נפלא חידש רבינו הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל (מובא בספר "שו"ת רבינו יוסף מסלוצק" סימן ז'), דכשם שלענין ברכות הנהנין שצריך להתחיל לאכול ויצא לחוץ דהוי הפסק, מ"מ אם הניח חברים במקומם וחזר אצלם אין נחשב להפסק, כך גם לקידוש במקום סעודה, אם הפסיק אבל הניח חברים לא נחשב להפסק עכ"פ בדיעבד. ומעתה בנידון דידן שיצא באונס ע"מ לחזור,

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

להתפלל אף בליל שבת מבעוד יום (עדות תלמידו הגרש"ב כהן רב קהל עטרת ישעיה ליקווד).

נגר אחר הרוב שקיבלו שבת

שאלה: במקום שרוב הציבור מקבלים שבת במניינים מבעוד יום, האם היחיד נגרר אחריהם.

תשובה: לא נגרר. היחיד נגרר (רסג, יב) רק כאשר שקבלתם מבעוד יום היא לכבוד השבת וחפצים בתוספת שבת להידור כבודה משום שהיא קבלה לדבר מצוה, אך לא כשכוונתם לצורך עצמם שלא יתאחרו באכילתם.

ובאגרות משה (או"ח ג, לח. וכן שם ה, טו) כתב "אם אינו לכוונת קדושת השבת אלא משום שאין רוצים לשנות זמן האכילה מהרגלם בימי החול כמו שהוא בהרבה בתי כנסיות במדינה זו, כמוכח מזה שרק בימות הקיץ שהימים ארוכים עושים כן ולא בימות החורף שהימים קצרים, אין זה כלל בדיני מנהג ולא אוסר הבעל את האשה ומותרת במלאכת עצמה בפשיטות... ומסופקני בקבלה כזו שאינה לכוונת מצוה שאפשר שהמיעוט לא ימשך אחר הרבים, ואף באין שם אלא בית הכנסת אחד, אלו שלא היו שם ולא קבלו שבת אולי אין נמשכים אחריהם".

ובשבט הלוי (ז, לה) הוסיף שלדבריו אף כשכוונתו "בשביל התינוקות שלא יישנו" אין זו קבלת מצווה ועיי"ש שחולק.

וביום אחר ערבית אחר פלג, וכל שכן באותו יום. [ג] וכן הקידוש נעשה קודם זמנו כמבואר בטור (הובא במג"א רסז, א) בשם הרי"ף גיאות "כיון שנהגו כל ישראל כרבנן שאין מתפללין ערבית אלא משחשכה, אין לקדש אלא בכניסת היום".

[ד] אף הסעודה נעשית קודם זמנה, כמבואר במשנה ברורה (רסז, ה) שלכתחילה יש לאכול את שלוש הסעודות ביום השבת עצמו.

אכן, כל האמור בארץ הקודש, אך בחוץ לארץ נהוג מקדמת דנא גם בקרב בני אשכנז להתפלל מפלג המנחה (רלג, א בהג"ה) מפני שצאת הכוכבים מאוחר מאד הקילו בזה, משא"כ כאן שאינו כל כך מאוחר. אמנם גם שם אף שאין בזה שינוי מנהג יש מקום להדר בזה וכפי שנהג הגר"א (כמובא בביאור הלכה רלה).

ובארצות הברית שצאת הכוכבים כבארץ ישראל הורה ונהג הגר"מ פיינשטיין שמהראוי לא

תפילת ליל שבת בפלג המנחה בא"י ובחו"ל

שאלה: בימי הקיץ כאשר זמן השקיעה מתאחר ולמשפחה ברוכת ילדים קשה להתחיל סעודת ליל שבת בשעה כה מאוחרת, האם ניתן להקדים להתפלל ערבית מפלג המנחה כפי שנפסק בשו"ע (רלג, א).

תשובה: יש להשתדל מאוד להימנע מזה ולא לשנות ממנהג האשכנזים בארץ הקודש שלא התפללו ערבית בפלג המנחה. וכפי ששמעתי מרבינו שאין נוהגים כן בארץ ישראל ברוב המקומות, מפני כמה חששות ולא סתם לא נהגו. ואף גילה דעתו במכתב "פה בארץ הקודש המנהג המקובל בין רוב האשכנזים שלא להתפלל ערבית בערב שבת מוקדם. וכן אני מורה ובא לשואלים אותי כי יש לעשות כל טעדי לא להתפלל לפני הזמן, וזה בגלל כמה עיקולי ופשוטי שיש בזה".

וביאר שהפשוט הנצרכות לזה הן: [א] קריאת שמע כמבואר בשלחן ערוך (רלה, א) שאם קראה קודם צאת הכוכבים יש לחזור ולקוראה אחר כך, וביאר במשנה ברורה שהוא מעיקר הדין ולא כחומרא.

[ב] זאת ועוד תפילת ערבית אינה בזמן, ומה שנפסק בשלחן ערוך (רלג, א) "דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד" ביאר שם שהוא כשיעשה לעולם כאחד מהם, ולא ביום אחד יתפלל מנחה

הגאון רבי יצחק בירך דסקל שליט"א
דיין ומורה הוראה, מח"ס בינת המשפט

ביקש מאחד להראות לו איך לחנות וטעה והזיק

שאלה: "רצייתי לחנות את הרכב, וביקשתי ממשהו שיעזור לי, וינחה אותי איך להכנס, אלא שהלה בטעות אמר לי לסובב יותר מדי, ופגעתי ברכב אחר, האם הלה חייב לשלם על הנזק שגרם לי, או שאני חייב לשלם, או שגם אני פטור, כיון שהייתי אנוס לגמרי".

תשובה: המנחה פטור, כיון שלא קיבל אחריות, והנהג חייב כי אדם המזיק חייב גם בשוגג ובאונס.

ביאור התשובה:

צדדי הספק

בתחלה נבאר צדדי הספק. האם המנחה אינו אלא גרמא בלבד, וגרמא בנוזקין פטור. או שהוא דינא דגרמי, שהרי סומך עליו, ולפי מה שאומר, הוא עושה.

המנחה פטור שאינו דומה למראה דינר לשולחני

והנה בסימן רסב הארכנו בדין מראה דינר לשולחני, ומבואר שם, שאם אומר לו שסומך עליו, אפילו רואה בחינם חייב השולחני, ואפילו לא אמר לו בפירוש שסומך עליו, אבל יש אומדנא

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

אבל הנחיה של חניה היא חוש טבעי, שיש כאלה שלוקים בזה, או שלא ידועים להנחות טוב, לכן לא שייך כלל לחייב מי שהנחה בטעות.

הנהג חייב כדין אדם המזיק

כמו כן הנהג חייב לשלם על הנזק, דאדם המזיק חייב גם באונס. ואף על פי שיש פוסקים שבאונס גמור, אדם המזיק פטור, כאן בודאי אינו אונס גמור, שזה שהוא סמך על אחד אינו עושה אותו אונס גמור, וכי כל אדם מומחה להנחות בדיק איך לחנות, לפיכך לא הוא אונס גמור וחייב לשלם.

העולה מזה: נהג שביקש מאחד שינחהו איך לחנות, והטעהו, חייב הנהג, ואין זה אונס גמור, שיש אומרים שפטור, שזה שהוא סמך על אחד אינו עושה אותו אונס גמור, וכי כל אדם מומחה להנחות בדיק איך לחנות, לפיכך לא הוא אונס גמור.

בהדיא, רק שאומר למלוה להלוות ללוה כי בטוח הוא, ועשאו על פיו והיה שקר, חייב לשלם לו, דהוי כאילו נתערב לו (מהרי"ו סימן פ') "עכ"ל.

דהתם מדובר בדיעה בלבד ושייך לומר שסומך עליו, אבל הנחיה של חניה היא חוש טבעי, שיש כאלה שלוקים בזה, או שלא ידועים להנחות טוב, לכן לא שייך כלל לחייב מי שהנחה בטעות.

העולה מזה: המנחה נהג והטעהו בטעות פטור, כיון שאינו דומה למראה דינר לשולחני ואמר לו שסומך עליו דחייב, דשולחני הוא בעל מקצוע, ואפשר לסמוך עליו, אבל סתם אדם שמבקש ממנו טובה שינחה אותו, הוא אינו בעל מקצוע ואינו מומחה לזה, אלא שהנהג סמך עליו מעצמו, ואין זו סיבה לחייב את המנחה בגלל שהלה סמך עליו, כי מצוי מאוד לטעות בהנחיה, וגם אינו דומה למי שסמך על חברו שיכול להלוות לפלוני, והתברר שטעה, דחייב, דהתם מדובר בדיעה בלבד, ושייך לומר שסומך עליו,

דמוכח שסומך עליו חייב השולחני, ולכאורה לפי זה גם בנידון דידן, אפילו שהוא בחינם, אבל יש אומדנא דמוכח שסומך עליו חייב.

אבל באמת אינו דומה לשולחני כלל וכלל, דשולחני הוא בעל מקצוע, ואפשר לסמוך עליו, אבל סתם אדם שמבקש ממנו טובה שינחה אותו, הוא אינו בעל מקצוע ואינו מומחה לזה, אלא שהנהג סמך עליו מעצמו, ואין זו סיבה לחייב את המנחה בגלל שהלה סמך עליו, כי מצוי מאוד לטעות בהנחיה, ולכן גם אינו דומה למה שכתב הגאון רבי יעקב וויל (שו"ת מהר"י וויל, סימן פ) באחד ששאל את חברו, האם פלוני עשיר, ואפשר להלוות לו ולהיות בטוח שיפרע את החוב, ואמר שאפשר להלוות לו ולהיות בטוח במעותיו. והתברר שהטעהו, שחייב לשלם. והביאו הרמ"א להלכה, וז"ל בחושן משפט (קכט, ב) "אמר להם בשעת מתן מעות: הלוהו ואני ערב, נשתעבד הערב ואינו צריך קנין. הגה: ואפילו לא נתערב

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

ללמוד. להבין. להשכיל. הרמב"ם המבואר!

מטפה ומונה ב"ג נפח
ביאור רהוט משולב על הדרך
כותרות והקדמות נרחבות
ילקוט ביאורים מקיף
מאות אלפי הערות והוספות
חוכה לכל בן ישיבה

יציא לאור כרך 65 הפלאה - מיוחדת

כמה טרתי וזמם וזולה כמו עשר שנים רצופות בקיבוץ חובור זה

שתדא תורה שבעל פה מולה סדרה בני הבלי

להזמנות: (+718)4370054 להשיג בחנויות הספרים

פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

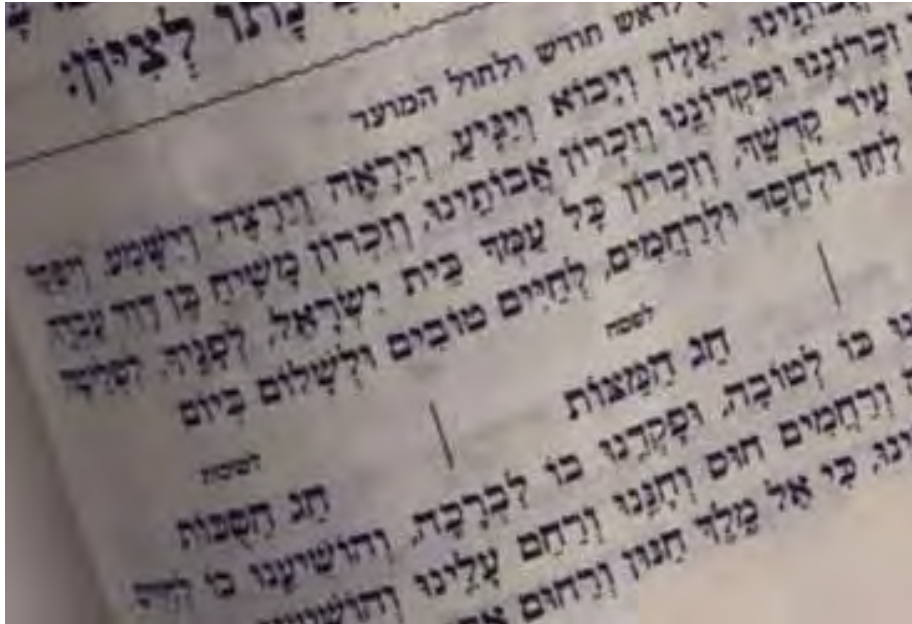
מסכת בבא מציעא דף ד-י

טוען שבני ביתו גנבו את הפקדון שהופקד אצלו

בגמ': אמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא, הכופר בפקדון פסול לעדות (בבא מציעא ד, א). בשו"ת משאת בנימין (סי' נא) נשאל בדבר כשרות גט, שיצא קול על אחד העדים החתומים בו שהפקידו אצלו אמתחתו, שהיה בו כיס של מעות שטרי חובות ושאר דברים, ולא היה שום עדות על הפיקדון. לאחר זמן בא בעל הפקדון ולקח מהנפקד את אמתחתו, וכאשר פתח את אמתחתו והנה הכיס עם המעות איננו, ואז צוח בעל הפקדון ווי לחסרון כיס שלקח הנפקד, ולא הועיל לו כי הנפקד כבר ואמר לא ידעתי מאומה, ושקר אתה מדבר כי לא חסר שום דבר ממה שהפקדת בידי, עד שנתגלגל הדבר לפני פרנס החודש וצוה לתפוס את הנפקד בתפיסה, גם צוה למשרתיו השוטרים לחפש את כל בית הנפקד וכן עשו, ומצאו הכיס עם המעות תחוב בחור הכותל בבית הנפקד, והנפקד כאשר ראה שמצאו הגניבה אמר לא ידעתי מי עשה הדבר הזה, אפשר שאשתי ובני ביתי גנבו והחביאו בלי ידיעת.

כל זה העידו המשרתים עכשיו, אחר שיצא עליו קול שגזלן הוא, והנה העד החותם הזה עדיין הוא בחיים, ושלחו אחריו ושאלו אותו על ענין הקול שיצא עליו אם אמת הוא, ובתחילה היה מתרץ את עצמו שלא יהא נתפס כגנב, פעם אחד היה תולה באשתו ובאנשי ביתו, ופעם אחד היה אומר כי מלוה ישנה היה לו אצל המפקיד כנגד אותן המעות שלקח, ולבסוף הודה ואמר שאמת הוא שעשה המעשה הנ"ל ששלח יד תשובה טוען שאחר שעשה המעשה הנזכר עשה תשובה גמורה קודם שחתם על הגט, וכן טוען שהתענה כמה תעניות בינו לבין עצמו, והביא ראיה שעשה תשובה מכך שהחזיר כמה זהובים של אחרים שהיו בידו, ובאה השאלה אם להאמינו שעשה תשובה והגט כשר או לא.

בתשובתו כתב שהאשה הזאת מותרת להנשא אפילו לכתחילה, מפני שאין בכל זה כדי לפסול את העד ולהוציא מחזקת כשרותו ואף שהוא היה כופר בפקדון, ובסוגיין אמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא, הכופר בפקדון פסול לעדות, מ"מ יש לחלק שאי"ז דומה לסוגיין, שמה שאמר רב חסדא שהכופר בפקדון פסול לעדות מדובר בכופר בפקדון שבגלוי כגון בהמה או כלים, וטוען לא היו דברים מעולם, ולפיכך כשבאו עדים ואומרים שבשעה שהוא כפר היה הפקדון ברשותו, פסול הוא לעדות כיון שאין לו אפשרות לטעון שלא ידע שהפקדון אצלו, משא"כ בנידון זה שהכיס עם המעות היה באמתחתו, יכול לטעון ולומר שלא ידע מעולם מהכיס ומהמעות שהרי בשעת פקדון לא ראה מה היה באמתחתו, ואמתחת לקח ממנו ואמתחת החזיר לו, והרי אין דרך בני אדם לחפש באמתחת שמפקידים אצלם, ולכן יכול לתלות את הגניבה באשתו ובניו וב"ב. ומשום בני ביתו שגנבו אין פוסלים אותו עצמו, ואע"ג שדוחק הוא לתלות בבני בית איך בכך כלום. ועיי"ש שהאריך עוד בענין זה. וע"ע בשו"ת מהר"ם לובלין (סי' פא)

שבת קודש, שאין חיוב מדין חינוך לחנכו שיבדיל ביום ראשון.

אולם בשו"ת להורות נתן (חי"א סי' טז) כתב, שיש לחנך את הקטן הן כאשר שכח להתפלל שיש לחנכו לתפילת תשלומים, והן לגבי קטן שלא הבדיל במוצ"ש שיש לו להבדיל ביום ראשון כגדול, וכן נקט בחוט השני (שבת ח"ד פצ"ה עמ' שג) שיש לחנך קטן גם בתשלומים בתפילה או ברכת המזון, אם שכח הזכרה כגון יעלה ויבוא או רצה שיש לחזור אם שכחה, וכן אם לא היה לקטן יין להבדלה במוצ"ש יש לחנכו להבדיל ביום ראשון.

גניבה בסתר ממושט רגל בשביל חובו

בגמ': אביי אמר חיישינן שמא מלוה ישנה יש לו עליו וכו' (בבא מציעא ו, א).

בסוגיין מבואר דעת אביי, שכשאדם תופס ממון משל חברו אנו חוששים שמא חברו חייב לו ממון במלוה ישנה, והיות והוא חושש שחברו שכח מהחוב ויכפור בו תופס הוא ממונו לפריעת החוב. יתירה מזו מבואר שאף יכול להישבע שמה שתפס שלו הוא, ואין זה שבועת שקר כיון שממון חברו משועבד לו כנגד ההלוואה בעד החוב.

מכך דייק המהר"י כץ (הר"ד בשיטמ"ק בסוגיין) ששמעון שנשבע לשקר שאין הוא חייב ממון לראובן, וראובן יודע האמת שהוא חייב לו יכול לתפוס ממנו של שמעון, ואף יכול להישבע בבית דין שממון זה שלו הוא.

והנה בשו"ת רב פעלים (ח"ג חו"מ סי' ה) נשאל בדבר ראובן שהיה לו עסק ומו"מ עם שמעון, וגבר עליו שמעון וגזל ממנו בחשבון שלא כדין סך ידוע, ולהיות שמעון אלם לא היה יכול ראובן להוציא בלעו מפיו, כי היה מכחיש באיזה דברים

שכתב גם כעין סברא זו.

קטן שכח להתפלל או שכח יעלה ויבוא

בגמ': שבועת היסט דר"נ תקנתא היא, ותקנתא לתקנתא לא עבדינן (בבא מציעא ה, א).

בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' קסט) כתב להסתפק אם חכמים חייבו לחנך קטן רק בקיום עיקר המצוה, או חייבוהו גם בתשלומים, כגון קטן שנרדם בערב ולא התפלל ערבית, אם צריכים לחנכו להתפלל מחר בבוקר שתים, אחד לשחרית ואחד לתשלומין של ערבית. וכן קטן שלא התפלל בליל שבת ולא שמע קידוש, אם יש לחנכו לומר בבוקר את הקידוש של לילה.

בתשובתו כתב להוכיח מדברי התוס' (חגיגה ב. ד"ה איזהו) שחכמים תיקנו מצות חינוך גם לתשלומי מצוה, אך כתב לפקפק בראיה זו, ולמעשה נקט שאין חובת חינוך לקטן להשלים תפילה שהחסי, ויסוד דבריו ממה שאמרו בסוגיין, שבועת היסט דר"נ תקנתא היא, ותקנתא לתקנתא לא עבדינן. ואם כך גם בנידון זה יש לומר שחינוך לקטנים תקנה היא, אבל תשלומין לא שמענו שיהא חייב, משום שאין עושים תקנה לתקנה.

כיוצא בזה כתב גם בספרו אהלך באמתך (פ"מ ס"ד) בנידון קטן שהגיע לחינוך ויוצא לדרך קודם פורים, ולא יהיה באפשרותו לשמוע מקרא מגילה ב"ד או ב"ו, שאין מוטל על אביו לחנכו לשמוע מקרא מגילה ב"ג ב"ב או ב"א [כמבואר בשו"ע שכן יש לאדם גדול לעשות אם אינו יכול לשמוע מקרא מגילה בפורים עצמו] מפני שתקנתא לתקנתא לא עבדינן.

ובשו"ת קנין תורה בהלכה (ח"ה סי' כא) כתב לגבי קטן שהגיע לחינוך ולא שמע הבדלה במוצאי

אלקיך ישראל, א"כ דומה לתכשיט שמתנאה בו לפני המלך, וגם שהדרך ללבושו כשהולכים לצדיק ואדם חשוב, ותכשיט מקבל טומאה בכל שהוא.

בסיום דבריו כתב, שבקנינים שלנו באירוסין ונשואין וכדו' שאין עושיין אותם בתורת הקנאה, אלא להתחייבות בעלמא בודאי שמועיל אף בפחות מג' על ג' שעכ"פ לא גרע מפירות, כמבואר בהגהות רעק"א (חו"מ סי' קצה ס"ב) שאפילו בפירות כיון שמשך הפירות נתחייב זה ליתן לו בתורת חיוב, רק שלא נקנה לו אותו כלי. בשו"ת להורות נתן (חו"מ סי' קכד) כתב, שאפשר לעשות קנין בבגד זה כיון שהוא בגד גם לגבי טומאה, וכן נקט בשו"ת שבט הלוי (חי"ט סי' שז) שבודאי מותר לעשות קנין חליפין עם גארטעל, ומי"מ הוסיף שמקפיד לכתחילה לעשות הקנין על סודר חשוב כדי להחשיב הקנין, וכדי שהחתן יבין שאין זה משחק.

ובשו"ת חסד יהושע (ח"ב סי' לה) כתב, שנוהגים בכל בתי דינין בישראל לעשות הקבלת קנין עם האבנט, ועיי"ש שהאריך בזה. ועיי"ש בשו"ת קנה בשם (ח"ג סי' קיג) שדן בדבר שאריות בגדים שתופרים שיש בהם ג' על ג' אצבעות, אם מועילים לקנין סודר.

לכת בעצמו לפייס חבירו או לשלוח שליח

בגמ': מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה (בבא מציעא ח, א).

הרמב"ם (תשובה פ"ב ה"ט) כתב, אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרים אלא על עבירות שבין אדם למקום, אבל עבירות שבין אדם לחבירו אינו נמחל לו לעולם עד שיחזיר לחבירו מה שהוא חייב לו, ואף על פי שהחזיר לו הממון שחייב לו צריך לרצותו ולפייסו ולבקש ממנו שימחול לו, ואם לא רצה חבירו למחול לו, מביא לו שורה של שלשה בני אדם מריעיו ומידידיו שיבקשו ממנו שימחול לו, ואם לא נתרצה להם מביא לו שורה שניה ושלישית, ואם בכל זאת לא רצה להתפייס

קנין סודר באבנט [גארטעל]

בגמ': אמר רב מרשיא, האי סודרא כיון דתפיס ביה שלש על שלש, קרינן ביה 'ונתן לרעהו'. (בבא מציעא ז, א).

אחד הקניינים המועילים לקניית קרקעות ומטלטלים הוא קנין סודר. סדר הקנין מבואר בשו"ע (חו"מ סי' קצה) שהקונה נותן למקנה כלי כל שהוא, ואומר לו קנה זה תמורת הקרקע או המטלטלין שמכרת או שנתת לי. ולדעת הרמ"א אין נוהגין שיאמר לו הקונה כן, כי מסתמא על דעת כן הוא נותן לו. וכיון שמשך המקנה הכלי, נקנה הקרקע או המטלטלים ללוקח או למקבל מתנה בכל מקום שהוא.

והנה בסוגיין אמר רב מרשיא, האי סודרא כיון דתפיס ביה שלש על שלש, קרינן ביה 'ונתן לרעהו'. וברש"י כתב לדייק שלקנין סודר צריך בגד שהוא שלש על שלש, כיון שבגד שהוא פחות משיעור זה אינו בכלל כלי, ולקנין צריך כלי. כך כתב גם הנמוקי יוסף שצריך לקנין סודר דבר חשוב, ובגד ששיעורו פחות מג' אצבעות אינו בכלל בגד כמבואר בדיני טומאה. לפי זה דנו הפוסקים אם אפשר לעשות קנין זה באבנט [גארטעל] ששיעורו פחות מג' על ג' אצבעות, ולגבי טומאה נחלקו הראשונים אם בגד כזה נחשב לבגד לענין טומאה.

בשו"ת דברי יציב (חו"מ סי' נה) כתב, שאף שבטומאה נחלקו הראשונים בדינו של בגד כזה, מכל מקום לענין קנין סודר לכל הדיעות הוא מועיל לקנין, וזאת מפני שאף אם אינו נחשב לבגד, מי"מ אין צורך בבגד לקנין סודר, וכל שהוא משמש ללבישה או לשימוש אחר יש לו חשיבות ומועיל לקנין, וכמו ששמענו מדברי הנמוקי יוסף שלקנין צריך בגד חשוב ולא דווקא ג' על ג', ורק בדיני טומאה גזרה התורה שרק בגד מקבל טומאה.

ועיי"ש שהאריך שגם לענין טומאה בבגד גמור אף אם אינו ג' על ג' הרי הוא מקבל טומאה, וכ"ש לענין קבלת קנין שמועיל באבנט שהוא בגד. ומה גם שלובשים אותו לתפלה משום 'הכון לקראת

במרד ובמעל לאכול כספו של ראובן, אך אח"כ נדמין עסק אחר שבא ממון שמעון ביד ראובן, ועתה יכול ראובן ליקח מן ממון שמעון כנגד הסך שגזל ממנו מקודם אשר הוא ברור וידוע אצל ראובן, ועתה שמעון אינו יכול לידע מה שלוקח ראובן ממנו, ואינו מרגיש בזה כלל, ולכן בא ראובן לשאול אם מותר לו ליקח בלתי ידיעת שמעון כנגד ממון שגזל ממנו, משום שאם לא יעשה כן לא יוכל להוציא בלעו מפיו בשום אופן.

בתשובתו האריך בזה מכמה סוגיות, וכן הביא דברי המהר"י כ"ץ הנ"ל והוכיח להתיר זאת, אך התנה שם כמה תנאים בזה, עיי"ש.

ובשו"ת בצל החכמה (ח"ג סי' קכד) הביא מעשה בסוחר נייר שאחד מלקוחותיו הכריז על פשיטת רגל, ומלבד אותו סוחר היה ללקוח ההוא עוד בעלי חובות רבים, שחובו להם היה גדול עשרת מונים מחובו לסוחר זה. בלחץ בעלי החובות הגדולים, הגיע הלווה להסכם תשלומים על ידי פשרה, ולפי החוק, גם הנושים הקטנים יותר הוכרחו להסכים לפשרה זו שבה יחזיר להם חלק קטן מחובותיו. אף לאחר מעשה זה, המשיך אותו לקוח לרכוש אצל הסוחר סחורה.

שאלת הסוחר היתה, האם רשאי הוא להפחית בכל פעם מכמות הסחורה ללא ידיעת הקונה, ובכך ישיב לעצמו את כספו האבוד, מאחר ולדבריו הוא לא התיימש מחובו, ואף שהוכרח להסכים לפשרה, אין זה מפני שמחל על חובו.

בתשובתו כתב שהדבר מותר ויכול לעכב מהסחורה מעט מעט באופן שחבירו לא ירגיש בדבר, וישיב לעצמו את הגזילה, שהרי כל זמן שחבירו לא קנה את הסחורה, עדיין היא אצלו בגדר ממון, ולפיכך יכול לתופסה ולעכבה אצלו משום שתופס ממנו.

אמנם כתב שהיות ולוקח בסתר, ולא יידע הלווה מדבר זה בשביל לתובעו, יש לחשוש שיקח גם אם רק ספק לו אם חייב לו שהרי אינו תובעו להישבע, ובספק ממון מורה היתר לעצמו, יותר מחיוב שבועה כמבואר בסוגיין, ואם באמת טעה ואינו מגיע לו נמצא גזל הוא בידו, לכן צריך להזהר בזה מאד מאד ולא יסמוך עצמו על דעתו והשערות, אלא יסדר הענין בשלימותו דברים כהוייתם בפני רב ומו"ץ ושוב יעשה כהוראתם. כעין שכתב החיי אדם (יו"כ כלל קמד סי' ו, הו"ד במ"ב סי' תרו סק"א), שבדבר שבממון לא יסמוך על הוראתו, כי היצה"ר יש לו התירים הרבה עיי"ש.

כך הזהיר גם החוות דעת בצוואתו (אות יט, נדפס בשו"ת נחלת יעקב) אם יבא לידכם ממון חבירכם בלי ידיעתכם, ותהיה לכם תביעת ממון עליהם, אל תאמרו הואיל ובה לדידנו נחזיקנו ולא נודיעם כלל רק נתפוס הממון בשביל המגיע לנו אצלם, שהרי אמרו (ברכות ה:): בתר גנבא גנוב, פירש"י הגונב מן הגנב אף הוא טועם טעם גניבה, אבל אם הודיעו מותר משום שעושה אדם דין לעצמו.

ובהגהת נכדו ר' אברהם תאומים ז"ל ביאר, שאין כוונת החוות דעת שדבר זה לתפוס בשביל תביעה אסור מדינא, שהרי אמרו שמה מלוה ישנה יש לו עליו, וציווה שלא לעשות כן רק מצד ההגהה טובה.

'פניי הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניי הדף היומי

מבואר שמותר לזכות מהפקר בשבת, אין ללמוד מכאן לכל הפקר שיהיה מותר לזכות בו בשבת, כיון שיש לחלק ולומר שדווקא במציאה וכדומה שההפקר נעשה שלא מדעת בעלים, בזה יש לומר שמותר לזכות בו, וכמו שמוכח מדברי הגמרא. וטעם הדבר, שאין זה דומה למשא ומתן, כיון שלא הפקירו את החפץ על דעת שיזכה בו זה, אבל בהפקר שנעשה מדעת בעלים, יש לומר שאסור לזכות בו, כיון שזה דומה למשא ומתן.

בנידון זה אם מותר בשבת לזכות מהפקר בדבר שאינו מוקצה, הסתפק הגרעק"א (או"ח סי' שלט סק"ו) והביא בשם הפמ"ג להתיר, מאחר ובזכיה מהפקר אין מקנה וקונה ואינו בכלל האיסור לקנות בשבת. אך בשו"ת הגרעק"א (מהדו"ק סי' קעד) כתב להוכיח שאף לזכות מהפקר בשבת הוא דבר איסור, עיי"ש.

בערוך השולחן (או"ח שם סכ"ב) כתב שמותר לזכות מהפקר בשבת, והוכיח כן גם ממה שאמרו בסוגיין, אלא מעתה הגביה ארנקי בשבת, ואם אסור לזכות מן ההפקר בשבת מדוע נקטו דוקא ארנקי שהוא מוקצה, הלא כל דבר אסור לזכות בו בשבת, אלא מוכח שדבר שאינו מוקצה מותר לזכות בו בשבת.

ועיין בשו"ת הרד"ל (סי' ה), בשו"ת בנין שלמה (סי' יז), ובשדי חמד (פאת השדה כללים מערכת ה סי' יד) מה שכתבו בראיה זו מסוגיין.

יוסף, וגם עליהם היה מוטל לפייסו ולבקש מחילה ממנו, רשאים היו להקדים לפייסו עבור חטאם כלפיו, ואחר כך גם על שאר האחים, וכעין מה שאמרו בסוגיין מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה.

זכיה במציאה בשבת

גמ': שהמגביה מציאה בשבת ודאי קנאה (בבא מציעא ח, א).

בסוגיין מבואר, שהמגביה מציאה בשבת ודאי קנאה. האחרונים נחלקו האם יש איסור להגביה מציאה בשבת אלא שקנאו למרות האיסור, או שמא אין איסור בדבר כלל ועיקר.

המהר"ץ חיות נקט שאסור לקנות מציאה בשבת, כשם שאסור לעשות קנין בשבת [עי' חו"מ סי' קצה סי"א] והוכיח מכאן, שאף לרבא וסבר בתמורה (ה), 'כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני', שלא מועלת עשייתו אם עשה באיסור, יודה באיסור שבת שאף אם עשה קנין על ידי איסור, חל הקנין. וזאת מפני שבאיסור התלוי בזמן, מודה רבא שאם עשה מועיל, כיון שיכול לעשותו אח"כ בהיתר.

אולם השבט סופר (חו"מ סי' ט) חלק על המהר"ץ חיות, ונקט בדברי הגמרא כאן, שכוונתה להתיר לזכות במציאה בשבת, ולא רק לומר שהזכיה הועילה בדיעבד. וכתב עוד, שאף שכאן

מניחו והולך לו, וזה שלא מחל הוא החוטא. מלשון הרמב"ם משמע שבפעם הראשונה על החוטא לחבירו ללכת בעצמו אליו לפייסו, ורק אם סירב להתפייס עמו, שולח לו שלש שורות של בני אדם לפייסו. וכן כתב המהר"י בן חביב בעין יעקב (סוף יומא, הו"ד במטה משה סי' תתמח) שמה שיש נוהגים שכאשר יחטא איש לרעהו והקניטו בדברים נכנס אדם אמצעי לתווך השלום ביניהם, ואחר שמדבר עם הנעלב ומפייסו, חוזר ובא המעליב עצמו לבקש מחילה מחבירו, מנהג טעות הוא, אלא עליו ללכת מתחילה בעצמו אצל הנעלב, ויבקש ממנו מחילה עד שיאמר לו סלחתי. אולם הפרי חדש (שם) כתב שאין דברי המהר"י בן חביב מוכרחים. ובמטה אפרים (סי' תרו ס"א) כתב, שאם קשה עליו ללכת בעצמו מתחילה, או שיוודע שקרוב הפיוס לבוא על ידי אדם אמצעי מידידו שיתווך השלום ביניהם, ובפרט אם הוא אדם מכובד, רשאי לעשות כן על ידי אמצעי. וכן כתב המשנה ברורה (שם סק"ב).

והנה הגאון רבי יוסף בן רבי בספר דרך המלך (תשובה פ"ב ה"ט) העיר מדוע שלחו אחי יוסף שלוחים אליו לפייסו, כנאמר בפרשת ויחי (בראשית נ טז), ורק לאחר מכן נאמר (שם יח) שהאחים עצמם הלכו לפייסו. וכתב לתרץ, לפי מה שאמרו במדרש שהשליחים האלה היו בני בלהה ובני זלפה שהיו רגילים אצלו ומקורבים אליו, ומכיון שגם הם היה להם חלק במכירתו של

כס"ד

ש"ס עוז והדר מניקה

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינון 21 כרכים

היום של הורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

ראש ישיבת קול תורה כ' אדר א' תשנ"ה

בחיוב. אמר לו הגרש"ז זצ"ל, שיפנה עם השאלה אל רב המקום.

וכה היה הגרש"ז מדייק בדברי המשנה (אבות א, ו): נאמר עשה לך רב' בלשון יחיד, שצריך האדם לעשות לו רב אחד ולא רבנים הרבה, ולא כמו האנשים שקודם מחליטים הם בדעתם מה לעשות, ואחר כך בוחרים להם את הרב שסובר כמותם, ועל זה אמר התנא "עשה לך רב" אחד, ואת הדבר שיאמר לך לעשות, אותו תעשה. (מנחת אבות)

מצות כיבוד אם

מרן הגרש"ז זצ"ל מאז היותו בר מצוה, היה קורא את המגילה לפני אמו הרבנית צביה ע"ה שכבדו אזניה משמוע, והתכונן לכך ימים רבים לקראה בטעמיה ודקדוקיה, והתאמץ לקרוא בקול רם סמוך אליה כדי שתשמע קולו בלא להזדקק למכשיר השמיעה שהשתמשה בה.

וסיפר בן רבינו, שכעבור עשרות שנים קרא הוא את המגילה לפני זקנתו, ואמר אח"כ לאביו שכמדומה לו שאינה שומעת כל תיבה ותיבה, ואמר לו רבנו, דע לך בני כי מעולם לא עלה על דעתי שהיא שומעת כהלכה, וכל מה שעשיתי לאהיה אלא להפיס דעתה ולכבדה. (הליכות שלמה, מועדים ח"ב עמ' שכט)

אף על פי שלא תפס כל משרה בעולם הרבנות, התקבל בעולם כולו כפוסק אחרון, שאליו הופנתה כל שאלה שהתעוררה בעולם, בפרט בעניני חידושי הטכנולוגיה, בהן גילה התמצאות מיוחדת. נודע בענותנותו ובפשטותו היתרה ובנעימות הליכותיו. נפטר בירושלים בכ' באדר א' תשנ"ה.

עשה לך רב

הגיע אל הגרש"ז יהודי מארה"ב, ובפיו שאלה הלכתית על העירוב באזור מגוריו. הגרש"ז שאל אותו אם יש רב בעירו, היהודי האמריקאי השיב

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל נולד בירושלים בשנת תר"ע לאביו הגאון המקובל רבי חיים יהודה ליב זצ"ל.

בנעוריו למד בישיבת עץ חיים אצל הגידולי שמואל וה'דרכי דוד', ואחר כך היה לתלמידו המובהק של הגרא"ז מלצר. כבר בשחר נעוריו התפרסם בין גאוני ירושלים כעילוי בעל זכרון נדיר ובעל הבנה ישרה.

בשנת תר"ץ נשא לאשה את בתו של רבי ליב רוחמקין, מותיקי ירושלים. בשנת תרצ"ב פרסם קונטרס על ספר שב שמעתתא, ובשנת תרצ"ה יצא לאור ספרו 'מאורי האש' על עניני החשמל בשבת, בהסכמת הגר"ע גרודז'נסקי, ונתקבל מאוד אצל החזון איש.

בשנת תש"ד יצא לאור ספרו 'מעדני ארץ' על עניני שביעית, ולאחר מכן על הלכות תרומות, שהתקבל בהתלהבות אצל גדולי ישראל, ביניהם מרן בעל ה'קהלות יעקב'.

בסוף ימיו יצאו לאור חלק מתשובותיו בשו"ת מנחת שלמה ג"ח. לאחר פטירתו הודפסו שיעוריו ופסקיו בכמה ספרים.

בשנת תש"ט, לאחר פטירתו של ראש ישיבת 'קול תורה' ומייסדה, הגר"מ שלזינגר, נקרא לעמוד בראש הישיבה, בה הרביץ תורה והעמיד תלמידים במשך קרוב ליוכל שנים.

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזנסק זי"ע

בעל ה'נועם אלימלך' כ"א אדר תקמ"ז

בטוחני שהאברך השני יהיה מגדולי הצדיקים

שמעתי ממורי הגאון החרף הגדול רבי פנחס יהושע בומבך זצ"ל האבד"ק אשפצין, הנקרא בחורבן ישראל אושוץ, מח"ס שו"ת אהל יהושע ב"ח:

הנה הגה"ק בעל ישמח משה והגאון רבי יהושע אשר ארנברג אבד"ק פרעמישלא ז"ל, היו אברכים עילויים חברים בפרעמישלא, ושניהם היו מתנגדים לחסידות.

והנה הביא מוכר ספרים, ספרים לעירם וסדר אותם על השלחן בביהמ"ד ובתוכם היה הנועם אלימלך הנדפס מחדש. עבר ר"א ז"ל על הספרים וכאשר פגש הספר נוא' החדש עבר עליו. בתור מתנגד ראה שם פירוש ומשך בכתפו. ושוב פירוש שני הגיב איזה מין פשט, והניחו בחזרה. ושוב בא הגה"ק מאוהל זצ"ל, והוא גם עבר על הספר

אלימלך" שהוגדר על ידי הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע, ספרם של צדיקים. זי"ע.

הרה"ק הרבי ר' אלימלך נולד בשנת תע"ז בפולין לאביו רבי אליעזר ליפמן. נתקרב אל ה'מגיד הק' ממעזריטש' ע"י אחיו הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי.

במשך שמונה שנים נדד במקומות שונים עם אחיו הצדיק ר' זוסיא מאניפולי, כשבדרכם מחזירים הם רבים בתשובה. ואח"כ התיישב בליז'נסק, שבזכותו הפכה לעיר חסידות מרכזית. הירבה במעשי צדקה וחסד, ונהג מנהגי פרישות וסיגוף.

וכל צדיקי החסידות בדור שלאחריו בפועליו וגאליציע היו מתלמידיו.

כ"א אדר בשנת תקמ"ז נתבקש לישיבה של מעלה ומנו"כ בליז'נסק. והמקום הקדוש נעשה לאבן שואבת עד היום הזה. הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע אמר, כי תפילה על ציונו של הרבי ר' אלימלך סגולה להתעוררות תשובה.

הותיר אחריו ברכה את ספרו הק' 'נועם

לו הקדוש ברוך הוא למשה מתחת כסא הכבוד, ואמר לו כזה יתנו. רמז עפ"י דאיתא בגמרא (פסחים קד א) איזה בנן של קדושים, דלא ידע בצורתא דמטבע כו'. והטעם כי הצורה של המטבע הוא "מכבה אור נשמת האדם", כאשר יבין מדעתו, אם נותן דעתו על המטבע, נכבה אור השכל. לזה אמר השם הטוב, כזה יתנו, דהיינו שיתנהגו עם כספיהם כזה, שהוא אש מתחת כסא הכבוד, דאש שורף ואש מחמם, דהיינו אם ח"ו מתנהג עם כספו שלא כהוגן אז שורפתו, ואם מתנהג כשורה, בצדקה בלב שלם וגמילות חסדים, אזי המצוה הזאת מגעת עד כסא הכבוד, ומחמתו מגיע לעונג רב בזה ובבא אמן. עכ"ל הק'.

תורה בשקידה יש בתורה זו שאור, והוא כח אישי דינמי אפיקורסי שלילי, ברם כשיעמוד על גדולת התורה וטהרה השאור האפיקורסי שבתורה זו יתהפך לכח אישי דינמי חיובי תורני יקרבו לאמונת ה' ושמירת המצוות.

(עלי תמר מסכת חגיגה פרק א הלכה ז)

המתנהג בכספו כהוגן בצדקה וחסד - המצוה מגעת עד כסא הכבוד

כתב בשה"ק נועם אלימלך (פ' כי תשא) וז"ל: זה יתנו, איתא בגמרא כמין מטבע של אש הראה

וכשראה איזה פשט צעק חלילה. ושוב בפירוש השני, חס ושלום. ושוב בפירוש השלישי, מגלה פנים בתורה שלא כהלכה, והחזיר הספר בקצף וחימה.

כשנאמרו הדברים לפני גאון חסיד אמר, בטוחני שהאברך השני יהיה מגדולי הצדיקים, שכן יש לו במעמקים כח אישי דינמי, אלא שעכשיו שאינו מכיר החסידות הוא כח אישי דינמי שלילי, ואולם כשיעמוד על החסידות הטהורה תהפך בקרבו הכח האישי לכח אישי דינמי חיובי חסידי. אולם הראשון אין לו כח האש הדינמי וישאר תמיד מתנגד קר. וכאשר פתר כן היה.

ועפ"י יתכן לפרש, מי שעוזב ה' ועם זה לומד

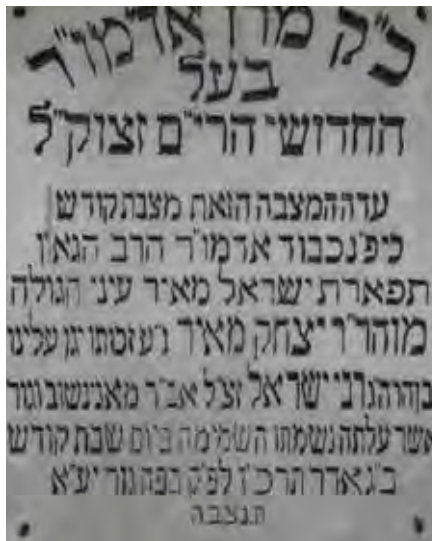
הגה"ק רבי יצחק מאיר מגור זי"ע בעל החידושי הרי"ם כ"ג אדר תרכ"ו

ואלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין, והרי ישראל שומרין את השבת? אלא על כרחך מסתמא יש חיסרון בהשמירה. אבל על כל פנים מי ששומר שבת יש לו בוודאי גאולה פרטית! רק אלמלא שמרו כל ישראל אזי היה גאולה שלימה...

(ספיר ויהלום פר' בראשית פ"ג - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

עיקר נתינת המטבע הוא האש, ההתלהבות

בספר חידושי הרי"ם עה"ת מביא דדרשן אחד באשכנז דרש, מדוע הראה הקדוש ברוך הוא למשה מטבע של אש ולא מטבע של מתכת, אלא עיקר נתינת המטבע הוא האש, ההתלהבות.

הרה"ק רבי יצחק מאיר מגור זי"ע נולד בשנת תקנ"ט במאגנישוב שפולין לאביו הג"ר ישראל ראטנבערג אב"ד מאגנישוב ובסוף ימיו רב בק"ק גור. בהגיעו לפרקו נשא את בת רבי משה חלפן.

היה מתלמידי המגיד הק' מקאזניץ ובנו הרה"ק רבי משה, הרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא והרה"ק רבי מנחם מענדיל מקאצק זי"ע.

בשנת תרי"ט החל להנהיג את עדתו הגדולה בגור. נודע בגאונותו בכל מכמני התורה. נתבקש לישיבה של מעלה בכ"ג אדר תרכ"ו. השאיר אחריו את ספריו חידושי הרי"ם על שו"ע ועל מסכתות הש"ס, "ספר הזכות" על התורה ועוד. זי"ע.

שומר שבת יש לו בוודאי גאולה פרטית

הגיד רבינו הגה"ק החידושי הרי"ם זיע"א:

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הרה"ק רבי אברהם גרשון מקיטוב זצ"ל כ"ה אדר א' תקכ"א

של מטה, על תילה בנויה, ועיר אלקים - ירושלים של מעלה מושפלת עד שאול תחתיה.
(פרי מגדים על שו"ע או"ח, הל' ת"ב סי' תקסא)

ריבוי התעניתים

שמעתי מרבתי שאין להרבות בתעניתים כי אם מי שגופו חזק מאד בבריאות או שיודע בעצמו שיש לו נשמה גדולה וכל כונותיו בכל מעשיו אינו כי אם לשם שמים, והרב הצדיק הגאון ר' גרשון מקיטוב ז"ל היה מתענה כמה פעמים משבת לשבת, וראה אחד ולמד ממנו והתענה גם כן בכך עד שמת, והלך הר"ר גרשון ללוותו, ועל בית הקברות הרים את רגלו ובעט בהמת ואמר לו בפני כולם: רשע רשע מפני מה הרגת את עצמך ומדוע השוית א"ע אלי ולמדת ממני ריבוי התעניתים שאינם לפי כחך.
(יסוד העבודה - סלונים, פ"ה)

הרה"ק רבי אברהם גרשון מקיטוב ז"ע נולד בעיר בראדי המעטירה, שם כיהן כדיין אביו רבי אפרים - חותנו של מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הק'. בתחילה לא עמד הרה"ק ר' גרשון על טיבו של גיסו הבעש"ט שהסתיר גדלותו ממנו, אבל כעבור מספר שנים נהפך להיות מחסידיו הגדולים ונתקשר אליו ביותר.

הרה"ק רבי גרשון כיהן כראש בית דין דק"ק בראד. בתחילת שנות הת"ק עלה לארץ ישראל ונתמנה לנשיא היישוב. בתחילה התיישב בחברון עיר האבות, ובשנת תק"ג השתקע בעיה"ק ירושלים. ביום כ"ה באדר א' תקכ"א איתקטר בהאי קטירא לחיי עלמא, מנוחתו כבוד בהר הזיתים בירושלים.

אזכרה ואהמיה

כשבא ר' גרשון קיטובער זלה"ה לארץ ישראל וראה ירושלים בבניה, בכה מאד ואמר: אזכרה אלקים ואהמיה בראותי כל העיר - היינו ירושלים

בגד

להגות בפרשת השבוע עם האוצר הכלום

היא סדרת ספרים עם מנעמים המסבירים מילותיהן וצורתן ופירושהן. כתיב עתיק. רשימת מילים ספר וזלזום ועוד מילים כמאזי המסביר בלב. אגרות שני תורות. כתיב עתיק. רשימת מילים ספר וזלזום כדור. כירגון חרותג עם מנעמים מנעמות של כל המספר רבי דוד זו אבותהיא שלישי"א

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

יריעה מיוחדת לרגל יומא דהילולא קדישא של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע

משתתף בצערן של ישראל ומגין עליהם

ר' אלימלך הביטו על הרבי ביראת הכבוד וביראת הרוממות.

תוך כדי שהרבי אפוף שרעפים, הרבי לקח את הכף והחל לערבב בתוך צלחת ה'טשולנט' שעמדה על ידו. מערבב ומערבב, כשעיניו עצומות, בדחילו ורחימו,

ולפתע.... אחז הרבי ר' אלימלך בצלחת הטשולנט, והפך אותה על פיה. כל תכולת הצלחת נשפכה על השולחן.

כל המסובים נבהלו מאוד ונרתעו לאחור, ובאותה שניה קרה דבר עוד יותר מוזר:

אחד התלמידים המפורסמים של הרבי ר' אלימלך, הלוא הוא רבי מנחם מנדל מרימינוב, השמיע קול צעקה של ממש: רבי, אוי לנו! הרי זו ממש סכנה! עוד ישימו אותנו בבית האסורים!

החסידים שישבו ליד השולחן אצל הרבי ר' אלימלך היו מורגלים להשליט את המוח על הלב, לשלוט על התגובות שלהם, על הדבורים שלהם. אם זה היה במקום אחר, היו כאלה שהיו צוחקים למראה צלחת הטשולנט ההפוכה, ובוודאי שהיו צוחקים לשמע התגובה המשונה של הרבי מרימינוב, אבל כאן כולם נשארו בריצינות, מורא רבך כמורא שמים. איש לא הבין את המתרחש, איש לא הבין למה הרבי הפך את הטשולנט, ואיש לא הצליח להבין למה הפיכת הטשולנט היא סיבה להכנס לבית הסוהר.

אבל זה עדיין לא נגמר: הרבי ר' אלימלך התעורר מדביקותו העצומה לשמע קריאתו של הרבי מרימינוב ואמר לו בניחותא וברוגע: בני יקירי, אל תירא ואל תחת, אנחנו יושבים כאן ליד

תוך כדי שהרבי אפוף שרעפים,
הרבי לקח את הכף והחל לערבב
בתוך צלחת ה'טשולנט' שעמדה
על ידו. מערבב ומערבב, כשעיניו
עצומות, בדחילו ורחימו,

ולפתע.... אחז הרבי ר' אלימלך
בצלחת הטשולנט, והפך אותה
על פיה. כל תכולת הצלחת
נשפכה על השולחן.

כל המסובים נבהלו מאוד ונרתעו
לאחור, ובאותה שניה קרה דבר
עוד יותר מוזר:

אחד התלמידים המפורסמים של
הרבי ר' אלימלך, הלוא הוא רבי
מנחם מנדל מרימינוב, השמיע
קול צעקה של ממש: רבי, אוי לנו!
הרי זו ממש סכנה! עוד ישימו
אותנו בבית האסורים!

הרבי הקדוש הרבי רבי אלימלך מליזענסק כותב בספרו הקדוש 'נועם אלימלך' (פרשת שמות) דבר חידושי: הצדיקים הגדולים, אלו שעושים דברים גדולים מאוד, מעשי צדקות רבים, מוצאים בעצמם חסרונות תמיד ואומרים שהם לא עושים מספיק כפי שהיה ראוי שיעשו, ולכן הם נמצאים על כך בצער גדול ובמיצרים, כי הם מבינים ויודעים שהיה עליהם לעשות יותר.

מסביר הנועם אלימלך שאחד מהדברים האלו זה צערם של הצדיקים על בני ישראל שנמצאים בגלות ונרדפים על ידי הגוים: "שמצער עצמו על צורכי ישראל וגלותם המר במסים וארנונית".

הצדיק מצטער על כל הנגישות והרדיפות שהפריצים והמושלים עושים לבני ישראל, ובפרט המסים הקשים שהם מטילים עליהם.

ועד כדי כך הצדיק מצטער על כך: "וכל התלהבותו ודבקותו בעבודה אינו שוה לו כלל, מרוב דאגתו עליהם".

אומר הנועם אלימלך: הצדיקים האלו "המה עמודי עולם, הנקראים בשם ישראל", הם בדרגה הגבוהה של הבריאה, הם עמודי העולם, עליהם העולם עומד, והם בחינת "ישראל", הבחינה הגבוהה ביותר.

ובזה הוא מסביר את הפסוק בתחילת פרשת שמות: "בני ישראל הבאים מצרימה", אלו הם הצדיקים הגדולים המצטערים בצער בני ישראל, והם באים מצרימה, להיות מצרים ודואגים על כך שהם לא עושים מספיק עבור בני ישראל.

צדיקים היו אומרים שיהודים יכולים להיות בגלות גם בין יהודים. הנה בדרוננו, גם אנחנו נמצאים בגלות בין יהודים, "כי הנה אויבך יִהְיֶינָה וְנִשְׁנָאֵיךָ נִשְׂאֵא רֵאשׁ. על עמך יִעְרִימוּ סוּד וְיִתְעַצְּנוּ עַל צְפוּנֶיךָ". מטילים עלינו מסים וארנוניות קשות.

וברור שהצדיקים עמודי העולם מצטערים בצערם של ישראל ומבקשים להמתיק את הדינים. יעזור הש"ת ואכן בזכות הצדיק, בזכות דברי תורתו ובזכות המעשה שנספר, נזכה לישועה ולגאולה.

היה זה פלא פלאים. מעולם לא ארע כדבר המוזר הזה אצל הרבי ר' אלימלך, וכשאירע, היה לזה המשך מוזר עוד יותר!

היה זה תוך כדי שהרבי ר' אלימלך ערך את ה'טיש', את שולחנו הטהור בסעודת יום שבת קודש. הרבי ר' אלימלך ישב בראש השולחן, וכל התלמידים ישבו על יד השולחן.

באותו טיש היה הרבי ר' אלימלך שקוע בהרהורים עמוקים בצורה יוצאת דופן. כולו היה אחוז שרעפים, והיה נראה שהוא מרחף בעולמות העליונים.

איש לא דיבר בבית המדרש. הייתה שתיקה מוחלטת. כל התלמידים, החבריא קדישא של הרבי

השולחן, אנוחנו לא בסכנה ואף אחד לא יקח אותנו לבית הסוהר.

התעלומה רק גדלה יותר.

החסידיים ידעו את מעלת הרבי ר' אלימלך ואת מעלת תלמידו הרבי מרימנוב והבינו כי זה לא פשוט.

כבר אז ידעו את אמרת השפר הקולעת על הפסוק (בראשית ב' י'): "וַיִּבְרָא יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים". עדן זה רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש, מייסד תורת החסידות. הנהר היוצא מעדן, הוא התלמיד הגדול של הבעש"ט - המגיד ממעזריטש, והנהר היוצא מעדן בא' להשקות את הגן - הגן זה הרבי ר' אלימלך מליזענסק. 'ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים' - אלו הם ארבעת תלמידיו הגדולים של הרבי ר' אלימלך: רבי מנחם מנדל מרימנוב, החוזה מלובלין, המגיד מקונויץ והאוהב ישראל מאפטא. החסידיים הגדולים ידעו היטב מי זה הגן ומי הם הארבעה ראשים, הם הבינו היטב שהרבי ר' אלימלך לא הופך סתם צלחות טשולנט ורבי מענדלי מרימנוב לא סתם חושש מלהכנס על זה לבית סוהר.

באותם הימים שהרבי ר' אלימלך הנהיג עדה בליזענסק ואורו היה מהלך על פני כל העולמות, ליזענסק כבר לא הייתה חלק מממלכות פולין אלא הייתה שייכת לממלכות אוסטריה, שעיר בירתה הייתה וינה ושם היה את הקיסר "יוסף השני" הוא הסבא של הקיסר פרנץ יוזף הידוע.

אותו קיסר היה איש צר ואויב, שונא יהודים מובהק, והסכנה הגדולה ממנו הייתה ברוחניות יותר מהסכנה בגשמיות. הוא ביקש להרוס את היהדות, ולכן הוציא שלל גזרות קשות ורעות שכלפי חוץ היו נראים כחוקים הגיוניים שבאים לתועלת, אבל הם היו הרסניים וקשים מאוד. המטרה שלו הייתה רח"ל להביא לידי התבוללות, ככל הגויים בית ישראל. הוא גזר על חובת לימוד השכלה כללית, חובה ללמוד בבתי ספר כלליים של הגויים. ביום מהימים החליט המלך הרשע שהרשות להתחתן נתונה רק למי ששירת בצבא ויודע את שפת המדינה, ועוד הרבה גזירות קשות ורעות.

אחרי אותה סעודת שבת בה הרבי ר' אלימלך הפך את הטשולנט, הסביר הרבי ר' אלימלך לתלמידיו את אשר ארע. זה זמן רב שאנשי בית המלוכה בוינה זממו לגזור גזירה רעה על היהודים.

הסדר של אותם גזירות היה, שהיו כותבים את הגזירה על גבי מסמך רשמי של בית המלוכה, לפי כל כללי השלטון, ואז הקיסר היה מביע על זה עם החותם המלכותי. החתימה הייתה נותנת לזה תוקף.

כמוכן שעל כל גזירה רעה נגד היהודים היה הקיסר חותם באופן מיידי.

מלאכת עריכת הגזירה ניתנה בידי אחד השרים אשר היה ממונה על התהליך הזה, אלא שלמרבית הפלא הוא לא הצליח מעולם להשלים את מלאכת עריכת המסמך.

כל פעם הייתה לו טעות אחרת, פעם אחת הוא התבלבל במילים, פעם אחרת בתאריך, פעם יצאו לו שורות עקומות ופעם אחרת הדף נקרע באמצע. זה לא היה סתם. כל צדיקי הדור עמדו על המשמר וזימנו תקלות לרוב. פעם אחר פעם פעלו

הצדיקים בכוחם, שבעיה עלומה תמנע מהשר להגיש את המסמך בפני המלך.

באותה שבת לראשונה, הצליח השר להשלים את כתיבת המסמך והוא כבר סיים לכתוב את הכל כראוי וכיאות. מוכן להגיש בפני המלך לחתימה מיידי.

המנהג היה שאחרי הכתיבה, שבאותם הימים הייתה נעשית בקולמוס ובדיו, היו שופכים מעט חול על הנייר, והחול היה סופג את הדיו ומייבש אותו.

השר היה שמח וטוב לב על שסוף סוף הצליח להשלים את הכתיבה, ואז הוא הושיט את ידו אל עבר צנצנת החול שהייתה על השולחן מתוך כוונה לפזר את החול על הדיו.

ובאותם רגעים ממש ישב הרבי ר' אלימלך לסעודת שבת של צפרא דשבתא, בטיש עם

מחוסר ברירה המשיך המכשף
לנסות שוב ושוב, ובכל אותם
הפעמים הרבי ר' אלימלך עורר
את תלמידיו להתעצם ולהתחזק
בתפילה, כי מנסים לצייר את
אלימלך...

ואז לפתע התפוצצה המראה
שבידי המכשף בקול רעש גדול
ואדיר והתנפצה לרסיסים.

המכשף נהרג במקום ואילו
הקיסר נפצע קשה בפניו.

אז הכריז הרבי ר' אלימלך כי
הוא ניצל מהציור, כך לא הצליח
המלך לגלות ולדעת את זהותו
של הרבי ר' אלימלך

תלמידיו, ומבקש לבטל את הגזירה הקשה שאיימה על היהודים.

והרבי ר' אלימלך לוקח את צלחת הטשולנט והופך אותה, ובד בבד זה פעל שגם השר יקח בלי כוונה ומבלי משים את קסת הדיו במקום את צנצנת הדיו ויהפוך אותה על המסמך הכתוב, והכל התמלא בדיו שחור, המסמך והשולחן כולו.

ורבי מנחם מנדל מרימנוב ישב בטיש אצל הרבי ר' אלימלך וראה הכל.

הוא עקב בעיניו המאירות אחרי כל הסיפור, עד כדי כך, סיפר הרבי ר' אלימלך, שהיה נדמה לו שאני הוא זה שהחזיקתי את קסת הדיו והפכתי אותה על המסמך.

לכן הוא כ"כ נבהל, לכן הוא צעק שזו סכנה ויכולים לקחת אותנו אל בית הסוהר כי הזקנו את רכוש בית המלוכה.

לכן תיכף הרגעתי אותו ואמרתי לו שאנחנו נמצאים בליזענסק ולא בווינה, אנחנו יושבים כעת ליד שולחן שבת ולא בלשכה של השר, וכל מה שנהפך אצלנו זה הטשולנט ולא הדיו.

אין לו מה להבהל. כך סיים הרבי ר' אלימלך את הסיפור בפני החסידיים המופתעים שלמדו שוב על כוחם של הצדיקים.

ביום מהימים נכנס הרבי רבי אלימלך לפתע פתאום אל בית המדרש והתחיל לומר פרקי תהילים בקול. הרבי ר' אלימלך אמר לתלמידים שיצטרפו אליו כיון שהוא נמצא בסכנה: מנסים לצייר את אלימלך! כך הכריז הרבי ר' אלימלך. אף אחד מהתלמידים לא הבין את כוונת הרבי. מה הפירוש שמנסים לצייר את הרבי, היכן יש כאן צייר שמצייר, אבל הם ידעו שאם הרבי אומר יש בזה משהו נשגב וטמיר, ואם הרבי בסכנה שמציירים אותו, עליהם לקרוע שערי שמים עבורו.

נעמדו כולם בחרדה גדולה והתחילו לומר פרקי תהילים בקול בכיה גדולה, במשך זמן רב אמרו תהלים בכוונה רבה ובלב נשבר, כדי לעורר רחמי שמים על הרבי ר' אלימלך. עבר זמן מה והרבי ר' אלימלך אומר לתלמידים: דעו לכם בני יקירי שמנסים לצייר את אלימלך, התפללו עבורי. כמוכן שהחסידיים נחרדו עוד יותר והמשיכו להתפלל בהתרגשות רבה. רק אחרי זמן מה פנה הרבי ר' אלימלך והודיע: הסכנה חלפה, ב"ה לא עלתה בידם לצייר את אלימלך.

ואז פתח הרבי ר' אלימלך וסיפר סיפור מדהים: מעשה בסוחר עשיר שנסע לעיר וינה כדי לקנות סחורה והתאכסן באחד מבתי המלון בעיר. הוא הביא איתו ארנק מלא במטבעות זהב כדי שיהיה לו איך לשלם.

כמוכן שהוא שמר על הארנק כבבת עינו, הוא החזיק את הארנק עליו, וגם כשהוא ישן בלילה, הארנק היה מתחת לכריז.

אין לדעת, אבל אולי דווקא השמירה המעולה הזו על הארנק, מה שכל הזמן הוא החזיק את הארנק בלי להרפות ובדק אותו שוב ושוב, זה עצמו עורר את גנבי וינה ממקומם, ובאחד הלילות ביקר גנב מומחה בחדרו של הסוחר, טיפס ונכנס מהחלון, הסוחר ישן היטב והגנב לקח את הארנק ונעלם מבלי להשאיר עקבות.

עם בוקר, הסוחר אומר 'מודה אני', נוטל ידיים, ומחפש את הארנק. הוא לא מוצא! היה נראה לו שאולי זה נפל מתחת למיטה, אבל לא. הוא חשב אולי השאיר את זה בחליפה, אבל לא.

הסוחר זכר בוודאות שהיה לו את הארנק לפני שהלך לישון, אבל כעת בבוקר הוא לא מוצא.

פתאום הוא מבין הכל: הוא רואה שהחלון לא סגור היטב, הוא גם רואה סימנים נוספים שמיהשו ביקר כאן בלילה, ואז הוא התחיל לצעוק ולצרוח נוראות: הצילו! הארנק איננו! גנבים רוקנו אותי מנכסי!

זעקות השבר של האיש החרידו את בית המלון. אנשים הגיעו בריצה לראות מה קרה.

בקושי הוא הצליח לדבר ולתאר את מה שקרה. אבל בסוף כולם הבינו: הארנק שהיה מלא במטבעות זהב היה כל רכושו, וכעת, כשהוא נגנב, הוא יצא נקי מנכסיו. עני ואביון. מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

בעל המלון ניסה לעזור לסוחר והזמין את המשטרה המקומית, אבל גם הם לא ידעו מה לעשות. הגנב לא השאיר אחריו סימנים. עשה עבודה נקייה ביותר. הכסף איננו!

כשבעל המלון הבין שהסכף כבר לא יחזור, הוא הבין גם שכסף על האירוח בבית המלון הוא כבר

בו המלך מזמין אותו להתייצב בארמונו ביום פלוני ובשעה פלונית.

הסוחר לא ידע את נפשו, מה הוא כבר עשה, אבל לא הייתה לו ברירה, והוא הגיע לארמון.

תיכף עם בואו, הוכנס הסוחר אל חדרו של המלך שפתח ואמר לו במילים פשוטות:

הספור כולו הובא לידיעתי, אני הוא גם המפקד העליון של הצבא, כל דבר מדווח לי, גם הסיפור המשונה הזה דווח לי.

אבל פרט אחד היה חסר:

איך באמת ידעת לזהות את החייל הגנב?

שלחתי לשאול אם הסברת להם איך ידעת ונעניתי בשלילה. לכן הזמנתי אותך כעת שתגיד לי ברור איך הדבר הזה נודע לך, וכי נביא אתה או בן נביא!?

הסוחר הנבהל התחיל להתחנן על נפשו: הבטחתי לא לגלות את הסוד, אנא, מלך רחום, וותר לי ותפטרני מלגלות לך את הסוד.

אבל המלך לא התבלבל ואמר לו: אם לא תענה לי מיד - אחת דתך להמית כדון מורד במלכות.

הבין הסוחר שאין לו ברירה, והוא סיפר למלך את סיפורו של המכשף שהראה לו את דמות הגנב בתוך מראה!

המלך שחרר את היהודי, ובאותו רגע שלח פלוגת חיילים לאכסניה ההיא להביא משם את המכשף.

המכשף ניצב לפני המלך והמלך אומר לו: אני מצווה עליך לגלות לי מי הוא המתנגד הגדול ביותר שיש לי בעולם!

המכשף ניסה לעשות את אשר בכוחו לעשות, להעלות את דמותו על המראה.

ובאותו רגע ממש נכנס הרבי ר' אלימלך לבית המדרש ואמר שמנסים לצייר אותו--

מכיון שהמלך הרשע היה אבי אבות הטומאה הרי שהמתנגד הגדול שלו היה הרבי ר' אלימלך - אבי אבות הקדושה! והרבי ר' אלימלך הבין והרגיש שהמכשף מנסה להעלות אותו ולציירו על המראה.

זו כמובן הייתה סכנה עצומה שהקיסר יידע שהרבי ר' אלימלך הוא המתנגד שלו.

הוא יכול היה לשלוח שליחים ולהזיק לו, ולכן הרבי ר' אלימלך בקש לומר תהלים כדי שהמכשף לא יצליח לצייר אותו.

ובאותם רגעים המכשף נבהל מאוד: הוא אמר למלך, דע לך שמעולם לא היה לי דבר כזה, כנראה שהוא אדם עם כוחות גבוהים וחזקים מאוד, ולא כדאי לך להתעסק אתו.

אבל המלך התעקש ועמד על דעתו: אני רוצה לראותו!

מחוסר ברירה המשיך המכשף לנסות שוב ושוב, ובכל אותם הפעמים הרבי ר' אלימלך עורר את תלמידיו להתעצם ולהתחזק בתפילה, כי מנסים לצייר את אלימלך...

ואז לפתע התפוצצה המראה שבידי המכשף בקול רעש גדול ואדיר והתנפצה לרסיסים.

המכשף נהרג במקום ואילו הקיסר נפצע קשה בפניו.

אז הכריז הרבי ר' אלימלך כי הוא ניצל מהציור, כך לא הצליח המלך לגלות ולדעת את זהותו של הרבי ר' אלימלך.

זכותו הגדולה של בעל ההילולא, הרבי הקדוש הנועם אלימלך, תגן בעדנו להיושע בתשועת עולמים.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בשמחנה. אחרי כמה שעות נצנץ לו רעיון להעזר במפקד המשטרה של וינה. הוא הסביר לו שכדאי לו שהגניבה הגדולה שהייתה במשמרת שלו תפוענה, מה גם שכך יעצרו את הגנב והוא לא יוכל להמשיך ולגנוב בוונה.

המפקד הסכים לעזור לו והצליח לשכנע את מפקד הצבא לעשות מסדר גדול, בו יעמדו כל החיילים, והסוחר יעבור ביניהם ויזהה את הגנב.

הסוחר נאלץ להפקיד מכתב ותתום שאם מתברר שהוא שיטה בהם, עונשו המיידית יהיה

והרבי ר' אלימלך לוקח את צלחת הטשולנט והופך אותה, ובד בבד זה פעל שגם השר יקח בלי כוונה ומבלי משים את קסת הדיו במקום את צנצנת הדיו ויהפוך אותה על המסמך הכתוב, והכל התמלא בדיו שחור, המסמך והשולחן כולו.

מאסר עולם עם עבודות פרך.

ביום מסוים שנקבע מראש עמדו כל החיילים למסדר מסודר, והסוחר יחד עם מפקד המשטרה ומפקד הצבא עברו בין החיילים, ואכן לא ארך זמן רב עד שהסוחר זיהה את החייל שהוא ראה במראה.

זה הוא!

המפקד סימן שיקחו אותו הצדה, נתנו לו כמה מכות נאמנות, והוא נשבר והודה: כן אני הוא זה שגנבתי את הארנק! ומיד הוא לקח אותם אל מקום המחבוא שם הטמין את הארנק.

בשמחה גדולה לקח הסוחר את הכסף, ואכן דבר ראשון הוא נסע חזרה לאכסניה, שם הוא נתן את הסכום שהבטיח למכשף, ומשם חזר לביתו.

עוברים כמה ימים והוא מקבל מכתב רשום מהמלך יוסף השני.

חייל דופק על פתח ביתו ונותן לו מכתב מלכותי

לא יקבל, והודיע לאורח האומלל חד משמעית שיעזוב את החדר במלון.

בתחילה חשב הסוחר להתווכח ולהאשים את בעל המלון בפריצה ובסיוע לגנב, אבל אחר כך הוא הבין שגם אם הוא יקבל רשות מבעל המלון להשאיר כמה ימים נוספים, מה הוא באמת יעשה בווינה.

נמנה וגמר שהוא חוזר חזרה לביתו, אלא שגם דמי נסיעה לא היו לו, מלבד כמה מטבעות.

החליט הסוחר שהוא ילך ברגל ובמעט הכסף שיש לו ישלם לאכסניות הקטנות שבצידי הדרך.

לא היתה לו ברירה אחרת והוא יצא לדרך. דרך ארוכה של כמה וכמה ימים.

באחד הלילות כשהוא ישב לבדו באיזה פונדק עלוב, הוא ישב ועשה חשבון הנפש. עם מה הוא נסע לוינה ועם מה הוא חוזר. איך הוא יגיע לבתו חסר כל, ואז תוך כדי הוא התחיל לבכות בקול.

בוכה ובוכה.

ואנשים נוספים שהיו בפונדק הסתכלו עליו וריחמו מאוד, אבל אף אחד לא התערב. לכל אחד היה את הבעיות שלו.

אבל אז, אחרי דקות ארוכות של בכי בקול, ניגש אליו אדם ודפק לו על הגב: אדוני, למה תבכה. אולי תשתף אותי. אולי אני יכול לעזור לך.

הסוחר ניסה להתפטר ממנו, אבל בסופו של דבר הוא הסכים לשתף אותו בכל מה שקרה. בקול חנוק סיפר הסוחר דברים כהווייתם על הגניבה הגדולה שאירע לו, על האסון הנורא שלו, שהוא נשאר עני וחסר כל.

לאחר שהסוחר גמר לשפוך את ליבו, לחש לו האיש בפונדק:

אתה מסוגל לשמור סוד?

דע לך שאני יכול לעזור לך במציאת הגניבה! אבל בתנאי קודם למעשה: אני רוצה אחוזים.

הרי אמרת לי כעת כמה מטבעות היו לך, ובכן, אני רוצה עשר אחוז מכל המטבעות.

הסוחר נעמד מבוהל כולו:

עשר אחוז זה המון כסף.

והאיש עונה לו:

נכון, אבל זה עדיף לך מלהשאיר בלי כלום. וחוף מזה, אני לא מבקש ממך את הכסף מראש, אלא רק אחרי שהמטבעות יהיו בידך, רק אז תשלם לי.

אתה ממילא לא יכול להפסיד יותר ממה שכבר הפסדת.

הרי אם לא ימצא הגנב, לא תשלם לי כלום. אם אתה מסכים לזה - עשינו עסק, הסוחר הבטיח לו, ואז האיש אמר לו: בא איתי לחדרי באכסניה---

שם בחדר הוציא האיש מראה פשוטה, והתחיל לעשות כל מיני פעולות של כישוף.

אחרי כמה דקות הוא אומר לסוחר: תסתכל במראה, מה אתה רואה? אני רואה חייל!

אמר לו המכשף: צודק, זה חייל וזה הגנב. כעת תסתכל עליו חזק מאוד עד שתצליח לחקוק את דמותו בליבך, שתוכל לזהותו אם תראה אותו. מכאן אתה נוסע חזרה לוינה, שם תבקש ממפקד מחנה הצבא המקומי שיתן לך לזהות את הגנב בין החיילים שלו.

ואז, כשתקבל את הגניבה חזרה, תחזור לכאן ותתן לי את שכרי.

אבל תזכור: אסור לך לגלות את שמי לשום אדם בעולם.

הסוחר חזר לוינה וניסה לעשות כדבר המכשף. אבל אז הוא הבין שזה כמעט בלתי אפשרי, איך הוא יזהה את החייל המסוים בין מאות החיילים

כי תשא את רבי

ניסה האמרי נועם להציע לרבי אליהו: אף אם אין רצונך להרוויח עלי, שמא תטול למצער את הכסף עבור ההוצאות הרבות שהוצאת עלי. אך רבי אליהו ווינער עמד על שלו בעקשנות רבה: לא אוותר על זכות זו להנות את כבודכם ואבקש מכם להניח לי בזה, כי אכן האמת היא שאין רצוני בכל תשלום.

הביט האמרי נועם ברבי אליהו ווינער ואמר: ניחא שאין רצונך לקבל כסף, אך אולי שמא זקוק אתה לדבר ישועה ורחמים? שמא יש לך לבקשני דבר מה ואוכל להאציל עליך מברכתי?

הייתה שם שתיקה ארוכה. במשך כמה דקות לא פצה רבי אליהו ווינער את פיו, אולם בסוף הוא החליט לדבר: הנה זה כמה שנים שכבר חלפו מאז נישואיי, וקולו של ילד עדיין לא נשמע בביתנו. ירכני נא רבינו שנוכה לבן זכר, והיה זה שכרינו באופן הטוב ביותר עבורנו.

האמרי נועם מצידו לא מיהר להשיב. עיניו נעצמו בדביקות עילאית, ולפתע הוא נענה ואמר בפסקנות: הואל נא להגיע אלינו, לבית מדרשנו בדזיקוב, לימי ראש השנה הבאים עלינו לטובה, ואי"ה מובטח לך כי אפעל עבורך ישועה להיושע בבן זכר.

לא הוסיף האמרי נועם לדבר עוד. עלה על הכרכרה שהמתינה לו ונסע להמשך דרכו. ואילו רבי אליהו ווינער נותר על עמדו, מביט בכרכרתו של הרבי הנעלמת עם האופק וליבו קרוע מהרהורים: מצד אחד הוא יודע כי הוא זכה עכשיו להבטחה נדירה ומיוחדת, כזו שתביא לו את הישועה אליה הוא כל כך נכסף והשתוקק. אך מצד שני, חשב רבי אליהו לעצמו, הנה זה כבר חמש עשרה שנים שהוא נוסע אל רבו הרה"ק רבי משה מראזוואדוב ובראזוואדוב הייתי על ימי הדין והרחמים: האם יכול אני לבטל חזקה חשובה שכזאת?

לא ידע רבי אליהו ווינער את נפשו כדת מה עליו לעשות. הוא לא הצליח להגיע במחשבותיו אל עמק השווה כיצד ראוי לו לנהוג. מחד גיסא, זו הזדמנות נדירה שאין בדומה לה, ומאידך גיסא, חסיד הדבק ברבו אינו משנה את הליכותיו, ואין דבר שבעולם שיכול להצדיק שחסיד לא יהיה אצל רבו בימים קדושים אלה. אחרי לבטי נפש מרובים, אורו עיניו של רבי אליהו ווינער, והוא חשב לעצמו: הלוא בכל שאלה המונחת לפתחי, אנכי שואל את הרבי שלי, הרה"ק מראזוואדוב, מה נשתנה שאלה זו שאין אני מפנה אותה אליו: הטוב ביותר עבורי יהיה שאציע את השאלה הזו בפני הרבי והוא זה

והחסיד הנאמן מתכופף אל רבו ומגלה לו סודם של דברים: אכן פני היו מועדות אל דזיקוב, וכבר נסעתי בדרך לשם. אלא שבאמצע הדרך התיישבתי בדעתי כי עניין זה יכול לגרום לי ולאחרים זילותא בכבוד הצדיק, ומה יאמרו הרביות: ראו אדם זה, ששנים הרבה נסע אל הרה"ק מראזוואדוב ולא זכה להיושע אצלו, ובפעם אחת שנסע לדזיקוב זכה לישועה, ויבואו להטיל דופי ברבינו. ושמא גם בי יכנסו מחשבות רעות כאלה ודומות להם

מנהג טוב עשה לו בעל האכסניה הידועה, החסיד רבי אליהו ווינער, שלא היה לוקח תשלום מנכדיו של הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זיע"א. כל נין ונכד לבית הגדול והקדוש שהזדמן אל האכסניה, אם למאכל ומשתה ואם לשנית לילה, היה שומע מבעל האכסניה כי פטור הוא מכל תשלום על האירוח, ואדרבה, מטעים היה רבי אליהו בפני האורח שלא ציפה כלל לכך, דע לך שכבוד וזכות היא עבורי שצאצאי קודש אלו, שלשלת היוחסין, באים בצל קורת.

מבית אבותיו מקושר היה רבי אליהו לגזע בית רופשיץ, והוא עצמו חסיד נאמן לרבו הרה"ק רבי משה מראזוואדוב זיע"א, בנו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זיע"א, בנו השלישי של הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זיע"א. מעת לעת היה רבי אליהו ווינער עוזב את האכסניה ההומיה, משאיר את ניהולה ביד אשתו הפעלתנית, ונוסע אל בית מדרשו של רבו הגדול, כדי לשאוב מלא חפניים תורה וחסידות.

בכל פעם שהיה רבי אליהו ווינער נפרד מרבו ומקבל ממנו את ברכת הדרך, היה רבי אליהו מתכופף לרבו ובסילודין היה מזכיר לרבו כי כבר חלפו כמה וכמה שנים מנישואיהם והם עדיין לא זכו לזרע של קיימא. מודים הם על העבר, על ביתם המלא בברכת ה', בפרנסה טובה ובכלכלה, ומבקשים הם על העתיד, לזכות לבנים מאירים את העולם. וכשהיה הרה"ק מראזוואדוב שומע את בקשת החסיד הנאמן היה מברכו בנפש חפצה כי אכן ימלא ה' כל משאלות לבו לטובה ויזכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

השנים חלפו. שערות לבנות כבר החלו להישזר בזקנו של רבי אליהו ווינער, אולם הוא לא איבד את שמחת ליבו ואת אמונתו החסידית היוקדת. את מלאכתו באכסניה שבבעלותו המשיך לעשות בשמחה ובטוב לבב, ואף לא חדל מנסיעותיו הקבועות לרבו. למרות שלא חלה כל התקדמות מברכותיו הרבים של הרבי, עדיין נותר רבי אליהו ווינער באמונתו האיתנה, והיה חוזר ומבקש שוב ושוב את ברכת רבו ליש"ק.

ביום מהימים פקד את האכסניה אורח חשוב מאוד: הרה"ק רבי מאיר מדזיקוב זיע"א, בעל 'אמרי נועם'. נוסע היה האמרי נועם לעיר רחוקה, ועל אם הדרך הוא פגש באכסניה שהתנהלה באווירה חסידיית שמצאה חן בעיניו. בעל האכסניה מצידו הציע לאמרי נועם את המשוכב שבחדרי האירוח, ואף טרח להכניס לחדר את סעודות היום והלילה כיד המלך. רבי

אליהו ווינער עשה הכל לכבודו של האמרי נועם ולא חדל מלטרוח עבורו ולהשתדל שהרבי יהנה מהאירוח על הצד היותר טוב.

לא מיהר האמרי נועם לעזוב את האכסניה, וירא מנוחה כי טוב. במשך יומיים שהה הרבי באכסניה, וקווי ה' יחליפו כוח במנוחת הנפש ומנוחת הגוף. משעמד האמרי נועם לעזוב את האכסניה ולנסוע להמשך דרכו, הוא הזמין אליו את רבי אליהו ווינער, בעל האכסניה, ולאחר שהודה לו מקרב לב ביקש לשלם לו את כל המגיע לו, על האירוח היפה כולו.

להפתעתו שמע האמרי נועם את התשובה שקיבלו כל צאצאי בית רופשיץ: לא מגיע לי מאומה! האירוח כולו ניתן למעלתכם חינם אין כסף! ולתהייתו של האמרי נועם, המשיך רבי אליהו ווינער והסביר: קבלה טובה קיבלתי על עצמי זה מכבר שאין אני לוקח תשלום מאת צאצאי רבינו מרופשיץ. על אחת כמה וכמה שלא אטול אפילו פרוטה אחת מכבוד קדושתכם, מנהיג נאמן לקהל עדת ישורון בדזיקוב, ואחיו הגדול של מורי ורבי מראזוואדוב.

שיכון אותי בארחות יושר.

מכיון שהלבטים הטרידו את מנוחתו של רבי אליהו ווינער, הוא גמר בדעתו כי אין הוא ממתין עד לשבת קודש, אלא הוא נוסע לראזוואדוב באחד מימות החול על מנת לשאול את רבו ולבקש את עצתו. אף נות ביתו הסכימה עימו שדבר זה אין כדאי להכריע בו מדעת עצמם אלא ראוי לשאול את הרבי והוא זה שירום את הדרך ילכון בה.

כיון שנכנס רבי אליהו אל ביתו נאוה קודש של הרה"ק מראזוואדוב וראה את פניו המאירות של רבו הגדול, פרץ בבכי תמרורים וסיפר לרבו גופא דעובדא דחכי הוה: הלא גלוי וידוע לפני כבוד קדושתו כי שנים רבות חלפו מאז נשואיי ועדיין לא זכיתי לבנים. חיי אינם חיים מגודל צערי על צרה איומה זו. והנה הזדמנה לפני שעת רצון מיוחדת לזכות לישועה גדולה מהשמים, כי אחיכם הגדול, האמרי נועם, התארח אצלי באכסנייה וכיבדתי בכבוד גדול כערכו הרם, ובשעת פרידתו ממני, לאחר שראה כי מסרב אנכי לקבל תשלום מעמו, הודיעני כי מבטיח הוא

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

מראזוואדוב ולא זכה להיושע אצלו, ובפעם אחת שנסע לדזיקוב זכה לישועה, ויבואו להטיל דופי ברבינו. ושמא גם בי ינסו מחשבות רעות כאלה ודומות להם.

ולכן, סיים רבי אליהו ווינער ואמר: גמרתאי אומר שלא לשנות ממנהגי שנהגתי מאז ומקדם ולנסוע לרבינו כדרכי; מעדיף אני לוותר על ההבטחה ובלבד שכבוד רבינו יישמר! וה' הטוב יהיה בעזרי.

התרגש הרה"ק מראזוואדוב עד למאוד, קם על רגליו ואמר: מבטיח אני לך שכבר בשנה זו תוושע בזרע של קיימא! וכך הוה. דברו לא שב ריקם, ולתקופת הימים נושא החסיד רבי אליהו בזרע של קיימא.

על הפסוק (שמות ל יב): 'כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתַנּוּ אִישׁ כֶּסֶף נִפְשׁוֹ לַה' בְּפִקְדֹתֵיהֶם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בְּפִקְדֹתֵיהֶם, פִּירַשׁ הַרְה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א: ובעיקר התפילה צריך האדם שלא יכוון לצורך הנאתו, רק לעשות נחת רוח ליוצרו, ולתקן תיקונים לשכינה הקדושה, וזהו שאומרים קודם התפילה: 'אדני שפתי תפתח', שאתה תפתחם, ואז 'ופי יגיד תהלתך', ולא דבר אחר לצורך עצמי וגופי.

והנה אנשי כנסת הגדולה תקנו לנו לשון התפילה על עניינים גשמיים וגופניים, כגון רפואה ופרנסה וכדומה, וכל זה רומזים לתיקונים בעולמות עליונים, כמו שנאמר בספרים שבאמת התפילה וצרכים שבה הם דברים העומדים ברומו של עולם שהם משל ודמיון על העולמות הקדושים, וכשאנו מתפללים בכונה זו, ממילא באים עלינו כל הטובות והברכות והשפעות, כי על ידי תפלתנו נמתקו כל הדינים, ואז ממילא בא שפע מכל הטוב.

וזה מכונה בלשון 'נשיאות ראש', להעלות התפילה על דרך זה שלא יהיה כוונתנו רק לצורך גבוה, וזהו שנאמר 'כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם', לשון חסרון, מה שמתפללין נוסח התפלה בלשון שמשמע על חסרונם וצורך גופם, יהיה במדרגת 'נשיאת ראש', שלא יהיה כוונתם עבור צורך עצמם, רק יהיה כוונתם ביתר שאת, ויהיה שכלם וראשם בשלימות, שהעיקר רק צורך גבוה. על ידי זה ונתנו איש כופר נפשו.

וכתב נכדו הרה"ק האמרי נועם זיע"א לפרש עוד (פרשת שקלים): וזהו 'כי תשא את ראש', היינו, מקודם צריכין להתפלל שתהא נשיאות והתרוממות אל הראש, היינו הצדיקים שהם ראשי הדור, ואז ממילא 'בני ישראל לפקודיהם', היינו, שיתוקנו כל החסרונות של ישראל על ידי תפלת הצדיקים עליהם, כי לא יהיה שום מקטרג על תפלתם.

ולפי המעשה האמור יש לשלב בין שני הרעיונות ולפרש את הפסוק באופן זה: 'כי תשא את ראש בני ישראל', הלוא המה הצדיקים, ראש בני ישראל - ראשי תיבות: רבי, ובא הכתוב להודיענו שעל האדם לבקש את כבודם של הצדיקים ולהתפלל שיהא להם נשיאות ראש. וממשיך הפסוק ומודיענו, שעניין זה צריך להיות 'לפקודיהם', לשון חסרון, שלא יכוון על צרכיו והנאותיו כלל, אלא אפילו באופן כזה שכבוד רבו גורם לו חסרון עדיין יעדיף את כבוד רבו שהוא צורך גבוה, מאשר לבקש על צרכי עצמו, וכאותו חסיד שהיה נכון לוותר על הבטחה ברורה מהצדיק ובלבד שכבוד רבו לא יפגם. ואם אתה עושה כן, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, לפי שעל ידי זה יזכה שיתמלאו כל משאלות לבו לטובה, ויתקבלו תפילותיו לרצון ולא יהיה בהם נגף.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

לי ישועה, בתנאי קודם למעשה, שאבוא לשהות אצלו בימי ראש השנה. ועתה, התחנן רבי אליהו בפני רבו: ילמדנו רבינו, האם אכן עלי לנסוע לדזיקוב או שמא עלי להמשיך ולבוא הנה, לראזוואדוב, כהרגלי מזה שנים רבות?

השתומם הרה"ק מראזוואדוב לנוכח דברי חסידו הנאמן ואמר לו בפסקנות: אין כאן מקום לשאלה! בוודאי ובוודאי שעליך לנסוע לדזיקוב לימי ראש השנה, כי אכן אחי הקדוש הוא איש אמת, וכאשר יגזור אומר כך יקום וכך יהיה; צדיק הוא, ועליו נאמר שהצדיק גוזר והקב"ה מקיים. בזאת השנה תסע לדזיקוב ובוודאי תזכה להפקד במהרה בזש"ק.

אין שמחה כהתרת הספיקות. שמח רבי אליהו ווינער על התשובה הברורה וההחלטית, ועוד יותר מכך הוא שמח על כך שרבו הודיעו כי בוודאי הבטחה זו תתקיים במהרה. אם כך, בוודאי שעליו לנסוע לדזיקוב, ומשם תהא ישועתו קרובה לבוא.

בשלהי חודש אלול יצא רבי אליהו ווינער לראשונה בחייו לנסיעה רבתי אל העיר דזיקוב, להסתופף בימי ראש השנה בצילא דמהימנותא של האמרי נועם. נוסע הוא כשמצד אחד מחשבותיו מוליכות אותו למרחקים, לאותו רגע עתידי נכסף בו הוא יקבל מפיו של האמרי נועם את ההבטחה הברורה לבן זכר, אבל מצד שני, היו רגשותיו מייסרים אותו: האמנם נכון הדבר שאתה עושה, והלוא יש בזה חשש פגיעה ברבך אשר מפיו אתה חי ואת מימיו אתה שותה.

וככל שניסה רבי אליהו לשכנע את עצמו כי בצדק הוא עושה בכך שהינו נוסע לדזיקוב, הרי שלנגד זה התעצמה בו המחשבה: אם אכן תיוושע בדזיקוב, הרי שהיצר הרע, מלך זקן וכסיל, תיכף יבוא ויפגום לי את אמונתי ברבי מראזוואדוב ויאמר לי: ראה בעיניך שכבר שנים רבות אתה נוסע לראזוואדוב ולא נושעת ולא כלום, והנה פעם אחת נוסע אתה לרבי אחר, ותיכף ומיד אתה נושע... ברור הוא שמחשבות כאלו יעלו בראשי וינקרו במוחי, ואמונתי התמימה בצדיק מה תהא עליה?! לא זו בלבד: הרי שהדברים בוודאי יודעו ברבים, והמון העם, מהם כסילים ובערים בעם, לא ידעו ולא יבינו ויבואו ללגלג על רבי הקדוש מראזוואדוב רח"ל, היה לא תהיה.

ולפתע, בהחלטה איתנה, צעק רבי אליהו ווינער לעגלון שהסיעו: עצור! סובב את הסוסים כי אין אנחנו נוסעים לדזיקוב. הרץ נא את הסוסים כדי שנוכל להגיע לראזוואדוב עוד בטרם ימי ראש השנה.

העגלון, מצווה ועומד, עושה כמצוות רבי אליהו, והוא מדהיר את הסוסים אל עבר ראזוואדוב, כמנהגו מדי שנה בשנה. אלא שהשעה כבר היתה מאוחרת, ואל ראזוואדוב הם הגיעו ברגעים האחרונים של לפני כניסת החג. בקושי רב הצליח רבי אליהו להתארגן באכסניה, לטבול במקווה ולרוץ כל עוד נפשו בו אל בית המדרש הגדול.

לאחר התפילה עברו החסידים לברך ולהתברך אצל הרבי בברכת 'לשנה טובה תכתב ותחתם'. בזה אחר זה עובר הקהל כבני מרון לפני הרבי, ולפתע, הרבי מבחין בחסידו רבי אליהו ווינער, שבהתאם להסכם עימו היה אמור כעת להיות בדזיקוב. והרבי פונה אליו בהשתאות: מה לכם פה ומי לכם פה בראזוואדוב, והלא מאיתנו יצא הדבר שתהיו בדזיקוב, כדי שתזכו לברכתו של אחי הקדוש.

והחסיד הנאמן מתכופף אל רבו ומגלה לו סודם של דברים: אכן פני היו מועדות אל דזיקוב, וכבר נסעתי בדרך לשם. אלא שבאמצע הדרך התיישבתי בדעתי כי עניין זה יכול לגרום לי ולאחרים זילותא בכבוד הצדיק, ומה יאמרו הבריות: ראו אדם זה, ששנים הרבה נסע אל הרה"ק

להפתעתו שמע האמרי נועם
את התשובה שקיבלו כל
צאצאי בית רופשיץ: לא מגיע
לי מאומה! האירוח כולו ניתן
למעלתכם חנים אין כסף!
ולתהייתו של האמרי נועם,
המשיך רבי אליהו ווינער
והסביר: קבלה טובה קיבלתי
על עצמי זה מכבר שאין אני
לוקח תשלום מאת צאצאי
רבינו מרופשיץ. על אחת כמה
וכמה שלא אטול אפילו פרוטה
אחת מכבוד קדושתכם,
מנהיג נאמן לקהל עדת ישורון
בדזיקוב, ואחיו הגדול של מורי
ורבי מראזוואדוב

נוצוב ועימוד: שוקי קטר

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

ימי הפורים

מרגליות יקרות ואבני חושן, פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הנט ורעיון מאוצרות תורת החסידות
משובצות זהב ומסודרות על ימי הפורים
משיעוריו ושיחותיו של
רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א

ספיר ויהלום

תמונות כלי הכסף באדיבות האורחים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים